

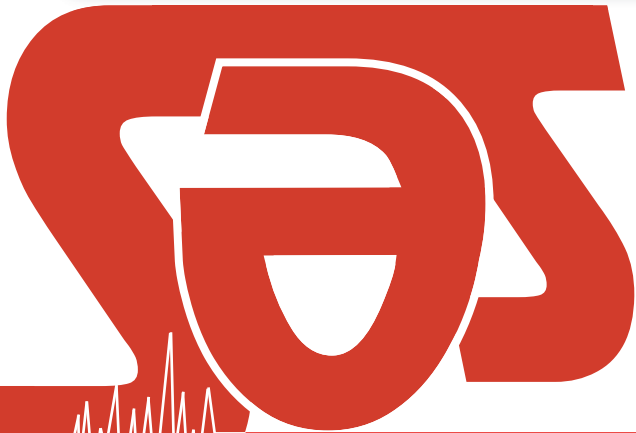
QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

№ 027 (7195)

14 fevral 2025-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

DIQQƏT: Əfvlə bağlı yeni sərəncam olacaq?

9

Azərbaycan - etibarlı və mühüm tərəfdaş!

2

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin, Paraqvayın və Belarusun ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfirlərinin etimadnamələrini qəbul edib

Ukraynasız danışıqlar

Tramp-Putin danışıqları dəhşətli müharibəyə son qoyacaqmı?

3

İnformasiya liderliyini qoruyub - saxlayan Azərbaycan Televiziyası

6

Sevgi simvolu - İlham və Fərzə həqiqəti

12

"Zavod çörəyinin hər yeri eyni rəng olmalıdır"

16

İbrahim Tatlısəs
ŞOKDA - keçmiş meneceri ona cinayət işi açdırdı

16

Radionu kim dinləyir?..

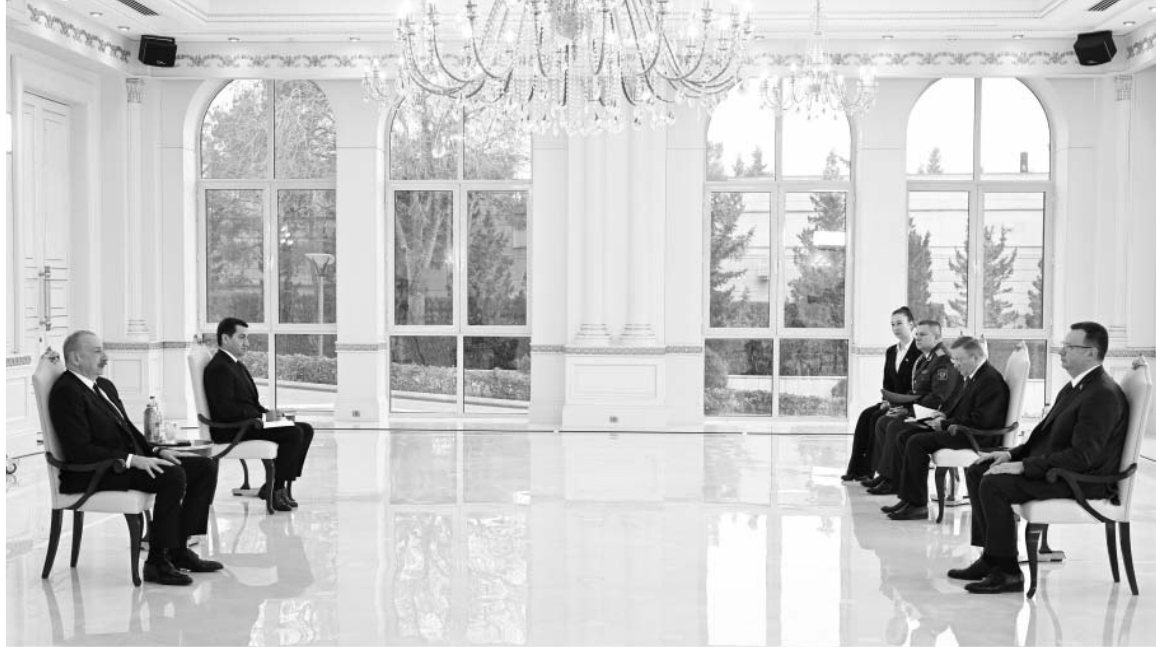
11

Prezident İlham Əliyev fevralın 13-də Türkiyə Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Birol Akgünün etimadnaməsini qəbul edib. Səfir etimadnaməsini dövlətimizin başçısına təqdim edib, daha sonra Prezident İlham Əliyev səfirə söhbət edib. Səfir Birol Akgün Türkiyə Prezidentinin salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı. Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Rəcəb Tayyib Ərdoğana çatdırmağı xahiş etdi.

Dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, bu gün dünya miqyasında ən yaxın müttəfiqlər arasında belə Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin bənzəri və nümunəsi yoxdur. İkitərəfli əsasda strateji müttəfiqlik səviyyəsində olan əlaqələrimizin üçtərəfli platformalarda da inkişaf etdiyini deyən Prezident İlham Əliyev bu xüsusda, Azərbaycan-Özbəkistan-Türkiyə və Azərbaycan-Pakistan-Türkiyə üçtərəfli əməkdaşlıq mexanizmlərinin əhəmiyyətini qeyd etdi. Türk dünyasının bizim ailəmiz olduğunu vurğulayan dövlətimizin başçısı bunu Milli Məclisdə Azərbaycan Prezidenti kimi andiçmə mərasimində bir da-

Azərbaycan - etibarlı və mühüm tərəfdaş!

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin, Paraqvayın və Belarusun ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfirlərinin etimadnamələrini qəbul edib

həmçinin Belarus Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Dmitri Pineviçin etimadnaməsini qəbul edib. Səfir etimadnaməsini dövlətimizin başçısına təqdim edib, Prezident İlham Əliyev səfirə söhbət edib.

Xalqlarımız və ölkələrimiz arasında etimada əsaslanan dostluq əlaqələrinin mövcud olduğunu vurğulayan dövlətimizin başçısı ikitərəfli münasibətlərimizin inkişafının məmnunluq doğurduğunu dedi, indi münasibətlərimizin keyfiyyətə daha yeni səviyyəyə qalxdığını bildirdi. Prezident İlham Əliyev hazırda iqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların mövcudluğunu qeyd edərək bu istiqamətdə çoxlu layihələrin müzakirə olunduğunu dedi.

Dövlətimizin başçısı Aleksandr Lukaşenko ilə mütəmadi əsasda olan təmaslarının önəminə toxundu, Belarus Prezidentinin ölkəmizə dövlət səfərini və COP29-da iştirakını xatırladı, bunların əməkdaşlığımızın genişlənməsinə xidmət etdiyini dedi. Həmin səfərlər zamanı müxtəlif istiqamətlərdə əməkdaşlıqla bağlı çox səmərəli danışıqların aparıldığını vurğulayan Prezident İlham Əliyev müzakirə olunan məsələlərin həyata keçirilməsi istiqamətində söyləri qeyd etdi. Dövlətimizin başçısı səfirə fəaliyyətində uğurlar arzuladı. Azərbaycana

ha dediyini xatırladı.

Söhbət zamanı Azərbaycanla Türkiyə arasında beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində də uğurlu əməkdaşlığa toxunuldu, bu xüsusda ölkəmizin İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına (D-8) üzvlüyü və üzvlüyümüzün qardaş Türkiyə tərəfindən dəstəklənməsi bir daha vurğulandı.

Qeyd edildi ki, Azərbaycan və Türkiyə daim çiyin-çiyinə bir-birinin yanındadır. Suriya məsələsində də Azərbaycan Türkiyənin yanında olduğunu ilk günlərdən bəyan edib. Bu xüsusda vurğulandı ki, Suriyada sabitliyin, təhlükəsizliyin təmin olunmasına və humanitar problemlərin həllinə Azərbaycan da Türkiyə ilə əlaqələndirilmiş şəkildə öz töhfəsini verməyə hazırdır. Bu gün Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının, dostluğunun Cənubi Qafqaz regionunda, eyni zamanda, onun hüdudlarından kənarında sabitliyin, təhlükəsizliyin, sülhün və əmin-amanlığın zəmanəti olduğu bir daha qeyd edildi.

Səfir Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinin Ulu Öndər Heydər Əliyevin "Bir millət, iki dövlət" və

Atatürkün "Azərbaycanın sevinci sevincimiz, kədəri kədərimizdir" prinsipləri əsasında inkişaf etdiyini vurğulayaraq, əlaqələrimizin daha da genişləndirilməsi üçün əlindən gələni əsirgəməyəcəyini dedi.

Azərbaycanın möhtəşəm Qarabağ Qələbəsini xüsusilə qeyd edən Birol Akgün həmin dövrdə də bütün Türkiyə xalqının nəbzinin Azərbaycan xalqı ilə birlikdə döyündüyünü

xatırladı, bu Zəfər münasibətilə dövlətimizin başçısına və xalqımıza bir daha təbriklərini çatdırdı.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev dünən Paraqvay Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Seferino Valdez Peraltanın etimadnaməsini qəbul edib. Səfir etimadnaməsini dövlətimizin başçısına təqdim edib, daha

sonra Prezident İlham Əliyev səfirə söhbət edib.

Səfir Seferino Valdez Peralta Paraqvay Respublikasının Prezidenti Santyaqo Penyanın salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı. Prezident İlham Əliyev salamlara görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Paraqvayın dövlət başçısına çatdırmağı xahiş etdi.

Görüşdə Azərbaycan ilə Paraqvay arasında parlamentlərarası, mədəni, humanitar əlaqələrin inkişaf etdirilməsinin vacibliyi bir daha qeyd olundu, Paraqvay parlamentində Azərbaycanla dostluq qrupunun tezliklə ölkəmizə səfər edəcəyi bildirildi, kənd təsərrüfatı, o cümlədən heyvandarlıq sahəsində əməkdaşlığın perspektivlərinə dair müzakirələr aparıldı. Bildirildi ki, Paraqvay region ölkələrinə öz ixracının artırılması üçün Azərbaycanı loqistik mərkəz kimi görür. Söhbət zamanı SOCAR ilə Paraqvayın neft şirkəti arasında təmasların olduğu qeyd edildi, ölkələrimizin biznes dairələrinin əlaqələrinin yaradılması məsələsi vurğulandı.

Prezident İlham Əliyev dünən

səfir təyin olunmasından şərəf hissi duyduğunu deyən Dmitri Pineviç ilk gündən ölkəmizdə gördüyü yüksək qonaqpərvərliyi və ona göstərilən diqqəti məmnunluqla vurğuladı. Səfir Azərbaycan və Belarus prezidentləri arasında olan münasibətlərin ikitərəfli əlaqələrimizin inkişafında xüsusi rolunu qeyd etdi.

Münasibətlərimizin inkişafı istiqamətindəki işlərlə bağlı böyük məsuliyyət hissi daşdığını deyən səfir Azərbaycan və Belarus arasında əlaqələrin daha da genişləndirilməsi üçün söylərini əsirgəməyəcəyini bildirdi.

Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında innovativ texnologiyalar, tibb, kənd təsərrüfatı və digər sahələrdə əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi, həmçinin humanitar və mədəni əlaqələrin inkişafı ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı. Azərbaycanın işğaldan azad olunmuş ərazilərində həyata keçirilən bərpə-quruculuq işlərində Belarus şirkətlərinin iştirakı məsələsinə toxunuldu.

Ukraynasız danışıqlar

Tramp-Putin danışıqları dəhşətli müharibəyə son qoyacaqmı?

Rusiya prezidenti Vladimir Putin Amerika prezidenti Donald Tramp-la telefonla danışıb. Bu barədə dünyaya ilk danışan şəxs Tramp olub. "Mən indicə Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə uzun və çox məhsuldar telefon danışıqı apardım", - deyən Amerika prezidenti sosial şəbəkədəki abunəçilərinə dərhal məlumat verməyi öz vəzifəsi hesab edib: "Biz Ukrayna, Yaxın Şərq, enerji, süni intellekt, dolların gücü və digər mövzuları müzakirə etdik". Vladimir Putinin dolların möhkəmlənməsi ilə bağlı söhbətə hansı həvəslə dəstək verdiyini ancaq təsəvvür etmək olar. Dünya ictimaiyyətinə məlumatlandırmaqda Donald Trampı qabaqlamaq mümkün olmasa da, Rusiya tərəfinin versiyası da ortaya çıxdı.

Dmitri Peskov eksklüziv açıqlamasında: "Prezident Putin və ABŞ prezidenti Donald Tramp arasında telefon danışıqı indicə başa çatıb. Çox uzun telefon danışıqı oldu. Demək olar ki, bir saat yarım davam etdi. Dövlət başçıları Rusiya və Amerika vətəndaşlarının mübadiləsi ilə bağlı məsələləri müzakirə ediblər. ABŞ prezidenti əmin edib ki, Amerika tərəfi əldə olunmuş bütün razılıqları yerinə yetirəcək. Dolların gücü haqqında isə bir kəlmə də, heç bir işarə də olmadı".

Bu arada Donald Tramp epik detallarla məhdudlaşmayıb: "Hər ikimiz xalqlarımızın böyük tarixi və Rusiyanın on milyonlarla insanı itirdiyini xatırlayaraq, İkinci Dünya Müharibəsində birlikdə necə uğurla vuruşduğumuz haqqında düşündük. Həm də çox şey itmişik!.. Mən dərhal soruşmaq istədim ki, Donald Tramp mayın 9-da Moskvağa gələcəkmə? Yaxşı, hər şey hələ də görünməmiş görünür. Biz xalqlarımızın güclü tərəflərindən və bir gün birlikdə işləməkdən əldə edəcəyimiz böyük faydalardan danışıq. Ancaq əvvəlcə hər ikimiz razılaşdığımız kimi, Rusiya-Ukrayna müharibəsində baş verən milyonlarla ölmü dayandırmaya çalışırıq. Prezident Putin hətta mənim çox güclü təşviqat şüarımdan istifadə etdi: "Sağlam düşüncə". İkimiz də ona çox inanırıq!".

Dmitri Peskov o qədər də balağətli danışmayıb, amma buna baxmayaraq: "Ukraynada nizamlanma mövzusu da müzakirə olunub. Prezident Tramp hərbi əməliyyatlara tez son qoymağa və problemin sülh yolu ilə həllinə çağırıb. Prezident Putin isə öz növbəsində münasibətin əsas səbəblərini aradan qaldırmağın vacibliyini qeyd edib. Və o, Tramp razılaşdı ki, sülh danışıqları yolu ilə uzunmüddətli nizamlanma əldə oluna bilər. Rusiya prezidenti də Amerika dövlət başçısının əsas tezislərindən birini, yəni ölkələrimizin birgə işləmə-

sini dəstəklədi. Yəni, müəyyən mənada məlumat sadəcə qafiyələndir. Onlar "hər ikisi", Vladimir Putin və Donald Tramp "birlikdə"dirlər".

"Biz çox yaxından işləmək, o cümlədən bir-birimizin ölkələrinə səfər etmək barədə razılığa gəldik" deyən Tramp, "Biz həmçinin razılığa gəldik ki, müvafiq komandalarımız dərhal danışıqlara başlasın və söhbətə Ukrayna prezidenti Zelenskiyə zəng etməklə başlayacağıq, mən bunu indi edəcəm". Və edildi. Bununla belə, Vladimir Zelenski ilə söhbət Vladimir Putinlə olduğu kimi bir saat yarım deyil, Ukrayna Prezident Aparatının məlumatından belə qənaətə gəlmək olar ki, yarım saat davam edib. "Mən dövlət katibi Marko Rubiodan, Mərkəzi Keşfiyyat İdarəsinin direktoru Con Ratkliffdən, Milli Təhlükəsizlik müşaviri Mayk Uolzdan və səfir və xüsusi nümayəndə Stiv Vitkoffdan uğurlu olacağına əmin olduğum danışıqlara rəhbərlik etmələrini xahiş etmişəm", - Donald Tramp öz izləyicilərinə deyib: "Mən prezident olmadığım zamanda başlanan müharibədə milyonlarla insan öldü, buna görə də bitməlidir! Artıq bir can da itirilməməlidir! Mən prezident Putinə bu çağırışda göstərdiyi vaxta və səylərə, həmçinin dünən axşam Ağ Evdə şəxsən qarşıladığım gözəl insan Mark Vogeli azad etdiyinə görə təşəkkür etmək istəyirəm. İnanıram ki, bu səylər uğurlu nəticəyə gətirib çıxaracaq!".

Dmitri Peskov jurnalistlərlə söhbətində ölümlü-biçilmiş cümlələr qurub: "Söhbət zamanı Yaxın Şərqi tənzimləməsi, İranın nüvə proqramı, o cümlədən iqtisadi sahədə ikitərəfli Rusiya-Amerika münasibətləri mövzularına toxunulub. Rusiya prezidenti ABŞ prezidentini Moskvağa səfərə dəvət edib və Amerika rəsmilərini Rusiyada qarşılıqlı maraq doğuran sahələr, o cümlədən Ukrayna nizamlanması məsələsi üzrə qəbul etməyə hazır olduğunu bildirib. Prezidentlər, həmçinin şəxsi görüşün təşkili də daxil olmaqla, şəxsi təmasları davam etdirmək barədə razılığa gəliblər. Sizə demək istədiyim budur. Məncə, bu, kifayət qədər əhatəli məlumatdır. Embargo yoxdur. Hamınız çox sağ olun".

Rusiya və ABŞ "birgə işləyəcək"

Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə Donald Tramp arasında rəsmi olaraq təsdiqlənmiş ilk danışıq barədə Ağ Evdən açıqlama verilib. Gözlənilirdi ki, Ukrayna böhranı diqqət mərkəzində olub. Donald Tramp bu mövzuda danışıqların "dərhal başladığını" elan edib və artıq Ukrayna lideri Vladimir Zelenskiyə zəng edib.

Hər iki söhbət, Ağ Ev rəhbərinin dediyi kimi, "çox yaxşı" keçib. ABŞ prezidenti Donald Tramp Rusiya lideri ilə telefon danışıqından qısa müddət sonra bunları deyib: "Müvafiq komandalarımız dərhal danışıqlara başlayacaq".

"Vladimir Zelenski prezident Putin kimi SÜLH istəyir... Böyük və tamamilə lazımsız ÖLÜM və MƏHVƏT gətirən bu absurd müharibəni dayandırmayın vaxtıdır. Allah Rusiya və Ukrayna xalqlarına rəhmət eləsin! - Ağ Ev rəhbəri yazıb. Ukrayna liderinin özü fevralın 12-də axşam ABŞ prezidenti ilə söhbətindən sonra X sosial şəbəkəsində yazıb: "Biz sülhə nail olmaq imkanları barədə uzun-uzadı danışıq, komanda səviyyəsində birgə işləməyə hazır olduğumuz, Ukraynanın texnoloji imkanlarını müzakirə etdik... Prezident Tramp birliktə nəyə nail ola biləcəyimizə göstərdiyi marağa görə minnətdaram... və bundan sonra da görüşməyi planlaşdırırıq".

Donald Tramp dövlət katibi Marko Rubioya, Mərkəzi Keşfiyyat İdarəsinin direktoru Con Ratkliffə, milli təhlükəsizlik üzrə müşaviri Mayk Vals və xüsusi nümayəndə Stiv Vitkoffa Amerika tərəfində danışıqlara rəhbərlik etməyi tapşırıb. Amma bir çox başqa insanlar da prosesə cəlb olunacaq. Belə ki, fevralın 12-də ABŞ-in maliyyə naziri Skott Bessent Kiyevdə olub. Ukrayna paytaxtına səfər edərək o, Donald Trampın sülhə nail olmaq üçün "çox tez" hərəkət etməyi planlaşdırdığını bildirib. Cümə günü isə cənab Zelenskinin Münhen Təhlükəsizlik Konfransı çərçivəsində ABŞ-in vitse-prezidenti J.D. Vens ilə görüşü gözlənilir. Marko Rubio da Münhendə olacaq.

Beynəlxalq reaksiya

Danışıqların nəticələri ilə bağlı xəbərlərə ilk reaksiya verənlər sırasında BMT Katibliyi olub. "Biz Rusiya və Ukrayna tərəflərinin iştirak edəcəyi Ukraynada müharibənin həlli üçün istənilən səyləri alqışlayacağıq. Bu baxımdan, göz qabağındadır ki, hər iki tərəf prosesdə iştirak etməyə hazırdırsa, bu, müsbət hadisə olacaq", - BMT baş katibinin nümayəndəsinin müavini Fərhan Haq bildirib. Lakin Avropa liderləri hələ çox optimist olmadıqlarını açıqlayıblar. Belə ki, Almaniya Xarici İşlər Nazirliyinin rəhbəri Annalena Baerbock bəyan edib ki, son üç ildə "prezident Putinlə birgə hamı" sülhə hazırdır. Onun fransalı həmkarı Jan-Noel Barrot qeyd edib ki, Avropa sülh prosesində mühüm rol oynamaq və Rusiyanın bundan sonra "yeni münasibətə başlamasını" təmin etməlidir.

Trampın Vaşinqtonda Putinlə söhbətindən danışıq bir vaxtda Avropanın aparıcı ölkələrinin xarici işlər nazirləri Parisdəki görüşdə müharibəni müzakirə ediblər. Onlar yekun bəyanatında əmin ediblər ki, ölkələri Ukraynaya yardım artırmağa və onun ərazi bütövlüyünü dəstəkləməyə hazırdırlar. "Biz Ukraynaya yardımımızı artırmağa hazırıq. Biz Rusiyanın hərbi təcavüzü qarşısında onun müstəqilliyini, suverenliyini və ərazi bütövlüyünü dəstəklədiyimizi bəyan edirik. Bizim ümumi məqsədimiz ədalətli, hərtərəfli və davamlı sülh əldə olunana qədər Ukraynanı dəstəkləməyə davam etməkdir", - Fransa, Almaniya, Polşa, İtaliya, İspaniya və Böyük Britaniyanın xarici işlər nazirlərinin, həmçinin Al-nin xarici siyasət və müdafiə departamentlərinin rəhbərlərinin bəyanatında deyilir.

Polşanın baş naziri Donald Tusk da eyni ruhda danışıb. "Biz hamımız yalnız sülh istəyirik. ƏDALƏTLİ DÜNYA. Ukrayna, Avropa və ABŞ bunun üzərində birgə işləməlidir. BİRLİKDƏ", - Tusk onlayn yazıb. İsveçin keçmiş baş naziri və Avropa Şurasının xarici əlaqələr üzrə həmsədri Karl Bildt Tramp və Höqsetin bəyanatlarını 1938-ci ildə Münhendə Hitlerlə danışıqlar zamanı Avropa liderlərinin hərəkətləri ilə müqayisə edib və bunu Trampın xeyrinə müqayisə etməyib. "Əlbəttə, başlamazdan əvvəl çox böyük güzəştlərə getmək, danışıqlara innovativ yanaşmadır. Hətta Çemberlen 1938-ci ildə belə aşağı enməmişdi. Beləliklə, Münhen görüşü pis başa çatdı" deyər Bildt yazıb.

Tramp-Putin: İlk görüş Səudiyyə Ərəbistanında olacaq

Trampın Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə telefon danışıqı zamanı razılaşdıqları ilk görüş Səudiyyə Ərəbistanında baş tutacaq. Tramp Ukraynanın NATO-ya üzvlüyünün qeyri-real olması ilə bağlı müdafiə naziri Pit Heqsetlə razılaşdığını bildirib. O, bunun "praktiki olmadığını" söyləyib. Eyni zamanda Tramp bildirib ki, ABŞ Ukraynaya yardımını davam etdirəcək, lakin "biz bunun təmin olunmasını istəyirik". O, dəqiq necə olduğunu açıqlamayıb, lakin əvvəllər Ukraynanın əvəzində ABŞ-ı kritik mineralarla təchiz etməyi təklif edib. Amerika prezidenti hesab edir ki, Ukraynada atəşkəs "çox da uzaq olmayan gələcəkdə" mümkündür və "nə vaxtsa" ölkədə yeni seçkilər keçirilməlidir. Ukrayna qanunlarına görə, hərbi vəziyyət zamanı seçkilərin keçirilməsi mümkün deyil.

Putin Trampı Moskvağa dəvət edib

Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov Vladimir Putinin ABŞ prezidenti Donald Tramp-la telefon danışıqı apardığını təsdiqləyib. Peskovun sözlərinə görə, söhbət uzun və mənalı olub. Xəbər verilir ki, Rusiya lideri Trampı Moskvağa dəvət edib. "Söhbət zamanı Yaxın Şərq nizamlanması, İranın nüvə proqramı, eləcə də iqtisadi sahədə ikitərəfli Rusiya-Amerika münasibətləri mövzularına toxunulub", - Putinin mətbuat katibi bildirib. Peskovun sözlərinə görə, Donald Tramp Ukraynada hərbi əməliyyatların tezliklə dayandırılmasının və sülh yolu ilə həll yolunun xatırlanmasının vacibliyini vurğulayıb. Vladimir Putin münasibətin səbəblərini aradan qaldırmağın vacibliyini vurğuladı və danışıqlar yolu ilə uzunmüddətli nizamlanma ideyasını dəstəklədi".

Bəli, ABŞ və Rusiya prezidentləri hələlik telefon danışıqları ilə öz mövqelərini belli etmək istədilər. Mövzu qıtlığı olmasa da, Ukrayna müharibəsi ətrafında gedən söhbətlərin digərindən heç də prioritet olmadığı üzə çıxdı. Yaxın Şərq, İran, süni intellekt... və digər məsələlər tərəfləri daha çox narahat edirdi. Danışıqların növbəti raundları qabaqdadır, Avropanın məsələyə münasibəti birmənalı deyil, ABŞ-in mövqeyi ilə razılaşmayanlar çoxdur, Ukraynanın indiki şərtlərlə sülh imzalamasını bütün Avropanın məğlubiyəti kimi qəbul edirlər. Amma ilk addım atıldı, danışıqlar baş tutdu. Bundan sevinən tərəf Rusiyadır, desək yanılmırıq. Hər gün itirilən minlərlə insan, yüz milyon dollarla vəsait bu ölkəni uçuruma aparır.

V.VƏLİYEV

Dostluq, sülh, tərəfdaşlıq və mədəni müxtəliflik məsələlərinə töhfələrini verən Azərbaycan dünyada yüksək imicə malik olan ölkədir. Qarşılıqlı etimad, yüksək səviyyəli əməkdaşlıq əsasında qurulan beynəlxalq əlaqələr müasir dövrimüzdə daha da möhkəmlənir, ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əsasda qarşılıqlı faydalı münasibətlər inkişaf etdirilir. Müstəqil Azərbaycanın balanslaşdırılmış xarici siyasət kursunun məntiqi olaraq dünya ölkələri ilə siyasi, iqtisadi və digər sahələrdə əməkdaşlığa mühüm töhfələr verir. Azərbaycanın Şərqi və Qərbi, eləcə də Şimal və Cənubla milli maraqlarını qorumaqda fəal əməkdaşlığı dövlətlərarası münasibətlərinin inkişafının göstəricisidir. Azərbaycan ədalətli və bərabərhuquqlu əməkdaşlıq prinsiplərinə sadıq qalaraq Afrika qitəsi ilə əlaqələrini daha da gücləndirir. Bu münasibətlər həm Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzunun artmasına, həm də Afrikanın inkişafına töhfə verəcəkdir. Azərbaycanın Afrika ölkələri ilə iqtisadi, siyasi və humanitar sahələrdə əlaqələrini daha da genişləndirməsi qarşılıqlı əlaqələrin genişlənməsinə, eləcə də uzunmüddətli strateji tərəfdaşlığa zəmin olacaqdır. Azərbaycanla Afrika ölkələri arasında münasibətlər yeni mərhələdədir. Somali Prezidenti Hasan Şeyx Mahmudun Azərbaycana rəsmi səfər etməsi bu əməkdaşlığın göstəricisidir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev somalili həmkarı Hasan Şeyx Mahmud ilə mətbuata bəyanatında bildirdiyi kimi, "Bu, tarixi səfərdir və ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin tarixində ilkdir. Əminəm ki, səfər ölkələrimiz arasında sıx dostluq münasibətlərində yeni səhifə açacaqdır".

"İMZALANMIŞ SƏNƏDLƏR İKİTƏRƏFLİ ƏLAQƏLƏRİMİZİ ÇOX SAHƏLƏRDƏ İNKİŞAF ETDİRMƏKDƏ QARŞILIQLI İRADƏMİZİ AYDIN ŞƏKİLDƏ NÜMAYİŞ ETDİRİR"

Hər iki ölkənin prezidentlərinin iştirakı ilə Azərbaycan Respublikası ilə Somali Federativ Respublikası arasında imzalanmış sənədlər mübadiləsi mərasimi olub. "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi ilə Somali Federativ Respublikasının Prezidentinin Ofisi arasında dövlət xidmətlərinin göstərilməsi sahəsində əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə Somali Federativ Respublikasının Energetika və Su Ehtiyatları Nazirliyi arasında yaşıl enerji sahəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu", "Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyi ilə Somali Federativ Respublikasının Təhsil, Mədəniyyət və Ali Təhsil Nazirliyi arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş", "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Somali Federativ Respublikası Hökuməti arasında müdafiə və müdafiə sənayesi sahələrində əməkdaşlıq haqqında Saziş" imzalanıb. "Bu gün imzalanmış sənədlər ikitərəfli əlaqələrimizi çox sahələrdə inkişaf etdirməkdə qarşılıqlı iradəmizi aydın şəkildə nümayiş etdirir. Əminəm ki, hazırda Bakıda imzalanmış bütün razılaşmalar həyata keçiriləcək və münasibətlərimizi daha yüksək səviyyəyə qaldıracaq, - deyər Prezident bildirib.

Somali Prezidentinin Azərbaycana səfəri, təcrid diplomatik əməkdaşlıq deyil, ölkələr arasında tərəfdaşlıq üzrə səmərəli və strateji müttəfiqliyin başlanğıcıdır. "Biz Azərbaycanın qazandığı təcrübəni bölüşmək istədik və Sizin praktik təcrübənizi öyrənməyə hazırıq". Bunu Somali Prezidenti Hasan Şeyx Mahmud Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə mətbuata bəyanatında deyib. Somalini

Azərbaycan-Somali: dostluq münasibətlərində yeni səhifə

Prezident İlham Əliyev: "Bu, tarixi səfərdir və ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin tarixində ilkdir"

nin çətin dövrdən çox parlaq gələcəyə keçid edən, zəngin resurslara və böyük potensiala malik ölkə olduğunu vurğulayan Prezident bildirib ki, lakin şərait inkişaf etməyə imkan verməyib. "Azərbaycan kimi yaxşı tərəfdaşlarla ölkəmizin potensialı üzə çıxacaq və o, proqnozlaşdırılabilən olacaq. Azərbaycandan öyrənə biləcəyimiz digər əsas sahələr proqnozlaşdırılabilən siyasət və proqnozlaşdırılabilən inkişaf siyasətidir", - deyər o əlavə edib.

"HƏR BİR ÖLKƏ ÜÇÜN SİYASİ SABİTLİK İNKİŞAFI TƏMİN EDƏN İLKİN ŞƏRTDİR"

Əlbəttə ki, Azərbaycanın Afrika ölkələri ilə iqtisadi, siyasi və humanitar sahələrdə əlaqələrini daha da genişləndirməsi qarşılıqlı fayda gətirəcək və uzunmüddətli strateji tərəfdaşlığa zəmin yaradacaq. Xatırladaq ki, Afrika qitəsinin şərqində yerləşən Somali İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının və Qoşulmama Hərəkatının üzvüdür. Bu müsəlman ölkəsi İQT və Qoşulmama Hərəkatı çərçivəsində Azərbaycanla qarşılıqlı hörmətə, dəstəyə və həmrəylikə əsaslanan mühüm əməkdaşlıq əlaqələrinə malikdir. Azərbaycan ilə Somali arasında diplomatik əlaqələr 2004-cü ilin mart ayının 22-də qurulub. İki ölkə arasında diplomatik münasibətlərin qurulmasından ötən dövr ərzində, xüsusilə son illərdə Azərbaycan-Somali təmaslarının artması əməkdaşlıq perspektivlərinin müzakirəsində faydalı rol oynayır. Azərbaycanla Somali arasında siyasi məsləhətləşmələr haqqında imzalanmış sazişə uyğun olaraq, əməkdaşlığın genişləndirilməsində bu kimi mexanizmlərdən istifadə olduqca vacibdir. Bir sıra istiqamətlər, o cümlədən kənd təsərrüfatı, balıqçılıq, neft və qaz sənayesi, yaşıl enerji, humanitar, təhsil sahələri üzrə əməkdaşlığın inkişafı üçün kifayət qədər geniş potensial mövcuddur. Bu istiqamətlərdə qarşılıqlı təmasların və təcrübə mübadilələrinin aparılması xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Vurğulamalıdır ki, vaxtilə Ermənistanın işğal etdiyi Azərbaycan ərazilərində dair İQT-in Kontakt Qrupunun üz-

vü kimi Somali daim Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyən ölkələrdən biri olub.

Səfər çərçivəsində regionlarda geosiyasi vəziyyət, ölkələrin üzləşdiyi çağırışlar geniş müzakirə edilib. Dövlətlər ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə qarşılıqlı dəstək, eləcə də terrorçuluğa və ekstremizmə qarşı mübarizədə ortaq mövqə diqqətə çəkilib. "Əlbəttə, hər bir ölkə üçün siyasi sabitlik inkişafı təmin edən ilkin şərtidir. Mən 1990-cı illərdən və bu əsrin əvvəlindən tutmuş beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərimizin erməni işğalından azad edilməsinə qədər Azərbaycanın üzləşdiyi ağır dövr barədə cənab Prezidentə məlumat verdim", - deyər Azərbaycan Prezidenti qeyd edib ki, həmçinin Azərbaycana sərmayələrin cəlb edilməsində və müsbət işgüzar mühitin yaradılmasında təcrübəmizi bölüşdüm: "Müzakirə etdiyimiz və edəcəyimiz sahələr sırasında, düşünürəm ki, ən vaciblərdən biri təhsil sahəsidir. Bu gün həmin sahədə artıq ilkin nailiyyətlərimiz var. Somalidən bir sıra tələbə Azərbaycanda Heydər Əliyev adına təqaüd əsasında təhsil alır. Bu gün imzalanmış sənəd onların sayını artırmaq imkanını yaradacaq. İlkin mərhələdə on tələbə, sonra isə onların sayı daha çox ola bilər. Bir sözlə, onların universitetlərimizdə müasir təhsil proqramlarına çıxış əldə etmə imkanını olacaq və belə fürsət Somalinin iqtisadi inkişafına fayda verəcəkdir".

İQTİSADI VƏ DİPLOMATİK MÜNASİBƏTLƏRİN TƏMƏLİ

Qeyd edək ki, Somali zəngin resursları və böyük potensialı olan ölkədir. İmzalanmış sənədlər ölkələr və xalqlar üçün yeni imkanlar açır. Sözügedən sənədlərdən başqa, yaranmış əməkdaşlıq ölkələr arasında möhkəm iqtisadi və diplomatik münasibətlərin əsasını qoyur. Somali Azərbaycanın enerji, infrastruktur, təhlükəsizlik və təhsil sahələrində liderliyini yüksək qiymətləndirən ölkələrdəndir.

Gələcəkdə güclü iqtisadi, siyasi və mədəni əlaqələrin qurulması məqsədi ilə dövlət

başçımızın qeyd etdiyi kimi, Prezidentin rəsmi səfəri nəticəsində konkret hədəf və məqsədlərlə sərmayə sahələrini müəyyən etmək, eləcə də Azərbaycanın sərmayələri qəbul oluna biləcək və faydalı olacaq konkret layihələri qeyd etmək üçün bir qrup heyət Somaliyə ezam ediləcəkdir: "Bu sahələr infrastruktur, liman qurğuları və kənd təsərrüfatı ola bilər. Cənab Prezident kənd təsərrüfatında böyük potensialın olduğu barədə mənə məlumat verdi. Mən, həmçinin Azərbaycanda özünü təmin edən kənd təsərrüfatının yaradılması ilə əlaqədar hədəflərimiz barədə məlumat verdim. Bir sözlə, hesab edirəm ki, biz bu sahədə kifayət qədər nəzərəçarpan əməkdaşlıq qura bilərik". Somali, iqtisadi baxımdan inkişaf etməkdə olan ölkədir və Azərbaycanla enerji, logistika, kənd təsərrüfatı və humanitar sahələrdə əməkdaşlıq potensialı böyükdür.

"AZƏRBAYCANDA ASAN XİDMƏTLƏRİN BƏYƏNİLMƏ REYTINGİ 100 FAİZƏ YAXINDIR"

Azərbaycan Prezidenti çıxışında həmçinin dövlət xidmətləri sahəsində işbirliyinin əhəmiyyətini də vurğulayıb. "Azərbaycanda artıq uğurla işləyən sistem - ASAN dövlət xidmətləri sistemi bir çox beynəlxalq müqafatlara layiq görülüb", - deyər Prezident bildirib ki, ən mühüm müqafat isə Azərbaycan xalqının verdiyi qiymətdir: "Çünki Azərbaycanda ASAN xidmətlərin bəyənilmə reytinqi 100 faizə yaxındır. Bu, həqiqətən göstərir ki, həmin xidmət insanların həyatını daha da asanlaşdırır. Bilirəm ki, Prezidentin proqramında həmin xidmət mərkəzlərindən birinə səfər var və əgər siz qərar qəbul etsəniz, bəyənəniz, biz sizin ölkədə oxşar sistemi qura bilərik". Vurğulayaq ki, Somali Federativ Respublikasının Prezidenti Hasan Şeyx Mahmud "ASAN xidmət" mərkəzinin fəaliyyəti ilə tanış olub. Hazırda Azərbaycanın intellektual brendi 20-dən çox ölkəyə ixrac edilir. Prezident İlham Əliyevin şəxsi təşəbbüsü ilə yaradılan "ASAN xidmət" onda yüksək təəssürat yaradıb və əhalinin dövlət xidmətlərinə əlçatanlığının təmin edilməsində mühüm rol oynadığını vurğulayıb.

Onu da bildirək ki, Azərbaycan digər ölkələrdən fərqli olaraq, Afrika ilə münasibətlərində bərabərhuquqlu tərəfdaşlıq prinsiplərini əsas tutur və qitənin inkişafına real dəstək göstərməyə çalışır. Humanitar və mədəni əlaqələr də bu münasibətlərin dərinləşməsinə töhfə verir. Azərbaycanın müxtəlif humanitar fondları və təşkilatları Afrika ölkələrində səhiyyə, təhsil və ekoloji layihələr həyata keçirir ki, bu da qarşılıqlı etimadı daha da artırır. Bundan əlavə, Azərbaycanın enerji və kənd təsərrüfatı sahələrində qazandığı təcrübə Afrika ölkələri üçün maraqlı bir model ola bilər. Ölkəmiz Afrikada müxtəlif infrastruktur layihələrinə sərmayə yatıraraq yerli iqtisadiyyatı stimullaşdırmaqda maraqlıdır və bu addımlar Afrika dövlətləri tərəfindən müsbət qarşılanır. Belə bir yanaşma Afrika ölkələrinin inkişafına real töhfə verməklə yanaşı, Azərbaycanın da beynəlxalq nüfuzunun artmasına şərait yaradır.

Zümrüd BAYRAMOVA

Əslində, bir çox ziyalı, mütəfəkkir ayrı cür izah edir sevginin tərifini. Ümumiləşmiş fikir isə odur ki, sevgi insanın başqa bir insana və ya canlıya hiss etdiyi bağlılıq hissidir. Amma sevginin bioloji, sosial və psixoloji faktorlara görə fərqli ölçüsü var. Kimi toxunmaqla, kimi baxmaqla, kimi hiss etməklə sevir. Bu səbəbdən də hər bir insanın sevgini ötürmə və qəbul etmə tərzləri fərqlidir. Ümumilikdə bu hiss maddi deyil və heç bir halda qiyməti yoxdur. Eləcə də bu hissi ötürmək üçün vaxt, zaman, gün anlayışı yoxdur.

Məlumdur ki, hər il fevral ayı gələndə bir canlanma olur cəmiyyətdə. Fevralın ilk günlüyündən başlayaraq hədiyyə mağazalarında nəzərə çarpan canlanma 14 fevraladək davam edir. Daha çox gənclərin qeyd etdiyi 14 fevral tarixi yaşlı nəsili o qədər də maraqlandırır. "Valentin günü" dünyanın bir sıra ölkələrində 14 fevralda qeyd edilir. Dünya ölkələrində, bu günün həvəskarlarının bir-biri üçün hədiyyələr aldığı və kütləvi qeyd etdiyi faktları danılmazdır. Valentin gününün atributları da var, bunlar ürək şəkilləri və göyərçin fiqurudur. Bəs indi bir çox müsəlman ölkələrində, türk dünyasında belə qeyd edilən

Sevginin günü olmalıdırmı və ya tarixi ləkəli 14 fevral

buna bir çarə axtarırdılar.

Elə bu zaman vaxtilə xristian qəbristanlığında dəfn olunan Valentin yada düşdü və ruhani xristianlar bununla vəziyyətdən çıxış yolu tapdılar. Onlar bu bayramın sadəcə və sadəcə adını dəyişərək gənclərin xristianlığa bağlı adı olan bir şənlikdə - "Müqəddəs Valentin günü"ndə əylənmələrini, daha doğrusu ənənəvi kütləvi əxlaqsızlığı davam etdirmələrini təmin etdilər. Bununla da həmin bu "Valentin günü" meydana çıxdı. Bir sözlə, Papa Gelasius əxlaqsızlığı rəsmiləşdirdi.

Sevginin günü olmur

Sevgi həyatın hər anındadır. Əgər onu görə bilsək, hiss etsək, toxunsaq, qulaq assaq, dinləsək, hamımız içimizdəki və gözü-müzün önündəki sevgini görə bilərik. Hər səhər küçədə yemlədiyimiz o qara pişiyi tumarladığımız əldir sevgi. Qapısından keçərkən səs-küylərinə boylanıb gülümsədiyimiz

bu xristian gününün əhəmiyyəti nədir?

Müqəddəs, ya əxlaqsız?

Katolik xristianların "Müqəddəs Valentin" dedikləri və şəxsiyyəti ilə öyündükləri bu keşiş çox müəmmali bir şəxsiyyətə sahibdir. Əslində, 14 Fevralın sevgililər günü kimi qeyd edilməsi Valentinin həyatda olduğu dövrdən xeyli öncələrə, təxminən 1500 il əvvəl gedib çıxır. Bunun əsası xristianlığa deyil, əski Roma ənənələrinə dayanır.

Qədim Romada 14 fevral tarixi bütün Roma xalqı üçün isə xüsusi əhəmiyyət kəsb edirdi. Həmin gün inanclarına görə, Roma "Tanrı" və "Tanrıçaları"nın kraliçası olan Junoaya duyulan hörmətdən dolayı bayram elan olunurdu. Səhəri gün isə "Lupercalia bayramı" başlayırdı. Bu "bayram" xalqın gənc kütlesi üçün böyük "əhəmiyyət" daşıyırdı. Səbəbi isə həyatları qəti qanun-qaydalarla müəyyənləşdirilmiş və gəzib-əylənmə şansı çox məhdud olan gənclərin bu "bayram"da bir-birləri ilə iyrenc şəkildə əylənmələri idi. Bu "bayram"da əylənmək üçün hansı gəncin hansı qızı seçməsi də öz istəklərinə bağlı deyildi.

Romalı gənc qızlar adlarını kiçik kağız parçalarına yazaraq, bir çəlləyə atır, həmin kağızlardan birini seçən romalı gənc də seçdiyi kağızda adı yazılan qızla həmin gecə bir yataqda olaraq istənilən cinsi arzusunun həyata keçirməkdə sərbəst idi və onlar bayram boyunca ayrılırdılar. Dini nöqtəyi-nəzərdən yanaşsaq, həmin gün minlərlə kişi və qadın Tanrını danaraq əxlaqsızlıqla məşğul olurdu. Yəni, bir sözlə 14 Fevral tarixi kütləvi əxlaqsızlıq günüdür.

Bəs bu Valentin kimdir?

Burada belə bir sual meydana çıxır, əgər bu əxlaqsız hərəkətlər Valentindən öncəyə dayanırsa, o zaman Valentin niyə öldürüldü? Yəni, 1500 il əvvəlki əxlaqsızlıqlarla Valentinin nə əlaqəsi olub? Valentin edam etdirən imperator II Kladius tarix qaynaqlarında bu hallara son qoymaq istəyən əxlaqlı və namuslu bir imerator kimi xarakterizə olunub. Onun hətta ordunun güclənməsi və nizam-intizamın qorunması üçün orduda xidmət edən gənclərə müvəqqəti olaraq evlənməyi qadağan etdiyi də tarixi qaynaqlarda yer tapmaqdadır.

O zamanlar Valentin Romada rahib idi. Onun ölümü barədə müxtəlif fərziyyələr var. Bunlardan ən geniş yayılmış olanı və həqiqətə dayananı budur ki, həmin keşiş imperatorun qadağan etməsinə baxmayaraq, artıq keçmişdə qalmış o iyrenc adəti bərpa edib gizli şəkildə qızlarla oğlanları qeyri-qanuni olaraq görüşdürməkdə davam etirmiş, yeni əxlaqsızlığı yayırmış. İmperator da onun bu hərəkətlərindən xəbər tutaraq zindana atdırır və 14 fevralda - məhz romalıların əxlaqsızlığının tüğyan etdiyi bir gündə döyürərək, təhqiramiz formada öldürtdürür.

Daha sonralar elə bir fikir formalaşdırıblar ki, guya Valentin həbsxana müdirinin qızına aşiq olubmuş, ona görə də edam edilib. Bu arada, katoliklər iddia edir ki, Valentin xristianlığı təbliğ etdiyi üçün öldürüldü. Amma Valentin imperator II Kladiusun əxlaqsızlığa qarşı dözümsüz münasibətinin layiqli qurbanı olub.

Əslində, bu ənənə tarixin bütün dövrlərində keçərlə sayılıb - hər hansı bir ideologiya, adəti, ənənəni ləğv etmək, kökündən qoparmaq üçün onun banisini aradan götürmək lazımdır. Sözügedən qeyri-əxlaqlı dav-

ranışı aradan götürmək üçün həmin dövrdə də kütləni yönləndirən şəxsi aradan götürmək kifayət idi ki, bu halın qarşısı alınsın, yeni əxlaqsızlıq dayansın. II Kladius da bunu edir, 14 fevral tarixində Valentin təhqiramiz işgəncə ilə öldürtdürür.

Maraqlıdır ki, onun həbsxanadan öz yoldaşlarına, xüsusən də keşiş dostu Mariusa "Səni sevirem" başlıqlı məktublar göndərməsi faktı da var. Bu fakt ümumiyyətlə, Valentinin hansısa bir qıza görə öldürüldüyü və yaxud da xristianlığı təbliğ etdiyinə görə edam edildiyi faktlarını şübhə altına alır və onun haqqında söylənən "homoseksualist" ifadəsinin doğruluq dərəcəsini artırır.

226 il sonra

Valentinin edamından sonra əxlaqsızlıq səngidi, amma tamamilə dayanmadı. Əvvəllər açıq-aşkar keçirilən bu "bayram" indi künc-bucaqda gizli şəkildə davam etdirilirdi. Əxlaqsızlıq gününün "Valentin günü"adı altında açıq-aşkar qeyd edilməsi isə onun ölmündən təxminən 226 il sonraya təsadüf edir. Yəni, Papa Gelasius tərəfindən 496-cı ildə "Lupercalia bayramı"nın adı Valentinin şərəfinə dəyişdirilir. Addəyişmənin səbəbinə gəlincə isə, xristian ruhanilər Romadakı bütperəstlərin "Lupercalia bayramı"na xristian gənclərin də qatıldığından və bütperəst qızlarla əylənmələrindən narahat olduqlarından

bağca uşaqlarıdır sevgi. Avtobusda yerimizi verdiyimiz o yaşlı insan, hamilə qadındır sevgi. Həqiqi və sağlam sevgi ünvanından asılı olmayaraq ötürülən ən səmimi hisslərdir.

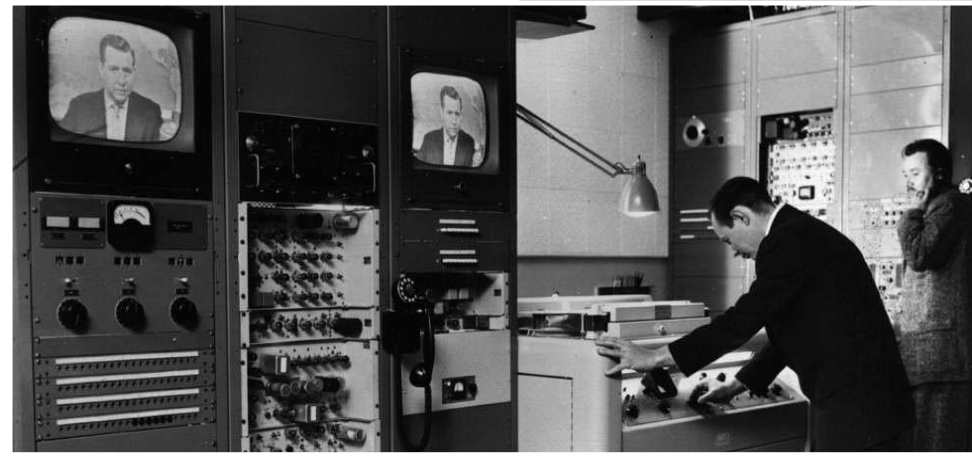
Bəzən düşünürük, biz niyə sevməyə və həyatımızı kiminləsə birləşdirməyə çalışırıq? Fikir verməyinizsə, dilimizdə sevgilini həm də "ruhumun yarısı" deyərək xarakterizə edən bir ifadə var. Ruhumuzun yarısını tapana kimi axtarıq, eşq, sevgi, məhəbbət ovuna çıxırıq bir növ. Təbii ki, öz tayımızı tapmadıqca özümüzü bütöv hiss edə bilmirik, həyatımızı yarımçıq hesab edirik.

Ruhumuzu bötövləşdirən, mənəviyyatımızı gözəlləşdirən, həyatımıza işıq verən Tanrı payımızı tapandan sonra həyat başqa cür görünür gözlərimizə, daha işıqlı, daha nurlu, daha cazibədar. Sevgimizi doya-doya yaşamaq istəyirik, ruhumuzun yarısından mənəvi qida alaraq, eşqdən-sevgidən bihuş olaraq. Doğrudur, bu cür məhəbbət hər kəsə qismət olmur, necə deyirlər, eşq Tanrının lütfüdür sevdidiyi bəndələrinə.

Əgər fikir verməyinizsə, dünyanın müxtəlif dillərində "ər" və "arvad" bir cür ifadə edilir və hamısı da bizim dilimizdə tərcümədə hərfi olaraq "ər" və ya "arvad" deyərək tərcümə edilir. Amma bizim dilimizdə çox gözəl bir ifadə var - "həyat yoldaşı". Həyatımızı bölüşdüyümüz, ömür-gün yoldaşı olduğumuz insanları isə bir gün deyil, hər gün sevirik. Sevgi, məhəbbət kimi hisslər, insanların öz içində hiss etdiyi sədaqət, sadıqlıq, səmimiyyət, aid olmaq kimi bir çox hissi özündə ehtiva edən mücərrəd bir anlayışdır. İnsan öz daxilində hiss etdiyi o əsl sevginin işığını olmur, sevməyi bilən, sevgi hissini anlayayan insanlar üçün hər gün sevgililər günüdür.

Lalə Mehralı

Hər gün milyonlarla insanla ünsiyyət yaradan, cəmiyyət həyatında əvəzsiz yer tutan televiziya yarandığı zamandan izləyicilərini ətrafında cəmləşdirib. Azərbaycanın və dünyanın ictimai-mədəni həyatında əhəmiyyətli hadisələri milyonlarla tamaşaçıya təqdim edərək hər kəsin məlumatlara əlçatanlığını təmin edib. Hər evdə, hər bir ocaqda bir ab-hava yaradıb. Xalqın maarifləndirilməsi, əxlaqi-estetik tərbiyəsi, məlumatlandırılması kimi təməl prinsiplərini fəaliyyət məqsədinə çevirən televiziya yetişən nəsilin müasirinə çevrilib. Azərbaycan Respublikası əhalisinin - bütövlükdə cəmiyyətin, habelə onun ayrı-ayrı təbəqələrinin sosial, elm, təhsil, mədəniyyət, əyləncə və digər sahələrdəki ümumi maraqlarını təmin edərək, söz və fikir azadlığını, müxtəlif baxış və əqidələri əks etdirən televiziya bütün informasiyaları, tədbirləri müasir texniki və keyfiyyət standartlarına uyğun şəkildə yayımlamaq kimi məqsəddə xidmət göstərir. Belə ki, yarandığı zamandan milli-mənəvi və ümumbəşəri dəyərləri qoruyub inkişaf etdirən maarifləndirici, məlumatlandırıcı proqramlar vasitəsilə vətəndaşların maraqlarını təmin edir. Geniş tamaşaçı auditoriyası toplayan Azərbaycan televiziyası ölkə qanunvericiliyinə əsaslanaraq, informasiyanın tərəfsizliyi, qərəzsizliyi və doğru-dürüstlüyünü əsas tutur. Yeni dolğun xəbərlərlə xalqımızı məlumatlandırır, hər hansı hadisəyə qərəzli, öz şəxsi mənafeyi baxımından yanaşmır. Xalqın yarım əsrdən artıq tarixi ilə birgə yol gələn Azərbaycan televiziyası keşməkeşli günlərin də, xoş soraqların da tarixini əbədiləşdirib. Azərbaycan televiziyasının böyük bir dövrü Ulu Öndər Heydər Əliyevin ideyalarından bəhrələnib, cəmiyyətin ən müxtəlif təbəqələrinin arzu və maraqlarını əks etdirib. Bir çox nəzəriyyəçilərin və təcrübəli jurnalistlərin gəldiyi qənaətə görə, Ulu Öndər Heydər Əliyev teleradio ilə təbliğatın, əsasən, tarixi-siyasi, milli əxlaqi, elm-maarifçilik istiqamətlərinə öz çıxışı və məruzələrinə ideyalar verirdi.

Azərbaycan və dünya müəlliflərinin əsərləri üzrə yüksək sənətkarlıq nümunəsi olan tamaşalar, bədii, sənədli və cizgi filmləri, seriallar, incəsənət əsərləri, mühüm tarixi və mədəni tədbirlər lentə alınaraq "Qızıl fond"da saxlanılır.

Azərbaycan televiziyası radiodan 30 il sonra - 1956-cı il fevralın 14-də fəaliyyətə başladı. İlk veriliş günü ekranda gənc aktrisa Nəcibə Məlikova göründü. Çıxışını "Göstərir Bakı!" kəlməsi ilə açan Nəcibə Məlikova tamaşaçıları televiziyanın fəaliyyətə başlaması münasibətilə təbrik edib. Həmin gün ekranda "Bəxtiyar" bədii filmi nümayiş etdirilib. Tarixi dövrünə nəzər salsaq görərik ki, 1957-ci ildən Azərbaycan televiziyası efirə həftədə 5 dəfə çıxmağa başladı və verilişlərin gündəlik həcmi 2 saat 20 dəqiqəyə çatdırıldı. 1962-ci ildə gündəlik efirə çıxan proqramların həcmi 7 saatadək artmışdı. 70-ci illərdən etibarən Azərbaycan televiziyasının gündəlik veriliş və proqramlarının yayım həcmi 10 saata, 80-ci illərdə 18 saata çatdırıldı. 2005-ci ilin yanvarından isə televiziya 24 saatlıq fasiləsiz yayıma keçdi.

1956-cı ildə Bakı televiziya studiyası və Radioinformasiya idarəsi ayrılıqda fəaliyyət

İnformasiya liderliyini qoruyub - saxlayan Azərbaycan Televiziyası

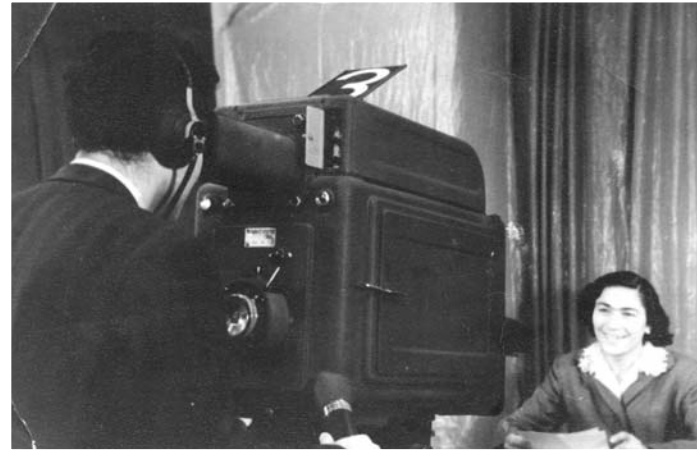

Hazırda Azərbaycan Televiziyasında müxtəlif mövzularda tok-şoular, portret və səyahət verilişləri, musiqili-əyləncəli proqramlar, televiziya tamaşaları, sənədli və bədii filmlər nümayiş etdirilir. Televiziyanın analitik proqramları da kifayət qədərdir.

2009-cu il fevralın 1-dən efirə çıxan "İdman Azərbaycan" kanalı isə idman ictimaiyyəti və idmansevərlərə gözəl hədiyyə olub. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılan telekanalın fəaliyyəti dövlətimizin idmana, gənclərin sağlam ruhda böyüməsinə verdiyi önəmin təsdiqinə çevrilib.

2011-ci ildə isə Azərbaycan Televiziyasının nəzdində "Mədəniyyət" kanalı ilk dəfə tamaşaçıların görüşünə gəlib. İndi bu kanal Azərbaycan mədəniyyətini dünya mədəniyyətinin tərkib hissəsi kimi təbliğ edir, dünya

mədəniyyətinin incilərini isə Azərbaycan tamaşaçılarına çatdırır. Azərbaycan televiziyası ölkə telemekanının formalaşmasında böyük rol oynayıb. Bu, müstəqillik dövründə yaradılan bütün telekanalların fəaliyyətində özünü qabarıq şəkildə göstərib. Space TV, İTV və digər kanallarının yaradılması prosesində yaxından iştirak etmişlər.

DÜNYA ÖLKƏLƏRİ İLƏ TELEKÖRPÜ

2004-cü ilin fevralından başlayaraq AzTV-nin proqramlarının Avropa ölkələrində daha keyfiyyətli yayımı təmin edildi. Bu məqsədlə Teleradio İstehsalat Birliyinin müxtəssisləri teleqüllə kompleksində yeni rəqəmsal TV - Up-link stansiyasını quraşdırdılar. İndi Azərbaycan televiziyasının verilişləri həmin stansiyadan Avropaya "Hot Bird", Şimali Amerikaya "Galaxy 25", Asiyaya isə "Azerspace-1" peykləri vasitəsilə yayılır. 2007-ci ildə Avropaya yayımın texniki müvafiqliyinə görə Azərbaycan Televiziyası "Avropa keyfiyyəti" medalına layiq görülmüşdür.

Sonrakı illərdə Space TV, İTV və digər kanallar fəaliyyətə başladı. Bu gün Azərbaycan televiziyası və radiosu yeni dövrünü yaşayır. İctimai Televiziya müxtəlif məzmunlu proqramların, bir sıra beynəlxalq telelayihələrin Azərbaycanda eksklüziv yayımçılarına çevrilib. Kann kinofestivalını, Vyana Filarmoniya orkestrinin konsertini, "World Music Awards", Olimpiya oyunları kimi bütün dünyada maraqla izlənən böyük layihələri Azərbaycan auditoriyasına, məhz İctimai Televiziya təqdim edib. 24 saat ərzində Azerspace və Hotbird peykləri vasitəsilə İctimai Televiziya və Radio dünyanın əksər ölkələrinə, www.itv.az ünvanlı internet saytı ilə bütün dünyaya yayımlanır.

Türkiyə, Macarıstan, Polşa, Koreya, Rumıniya, Gürcüstan, Almaniya, Fransa və digər ölkələrin ictimai yayımçıları ilə əməkdaşlıq şəraitində işləyərək, sözügedən telekanallarla mübadilə proqramları həyata keçirir. Belə əməkdaşlıq sayəsində təşkil edilən telekörpülər, birgə layihələr mədəniyyət və vasitəsi ilə müxtəlif xalqlar arasında körpü yaradır, müxtəlif mədəniyyətə və dini görüşlərə malik xalqların daha da yaxınlaşmasına, qarşılıqlı anlaşmaya və inkişafa yardımçı olur.

ƏN GÜCLÜ TƏBLİĞAT SİSTEMİ

Azərbaycan televiziyası yarandığı zamandan informasiya liderliyini qoruyub-saxlaya bilib. Neçə-neçə onilliklər arxada qalıb. Sirlis-soraqlı dünyamızdan bizlərə məlumatları çatdıran televiziya bu illərdə, qərnlərdə olan tariximizin keşməkeşli, uğurlu zamandan tamaşaçısına danışıb. Bəzən sevincdirib, bəzən kövrəldib, bəzən də tariximizin dönməndə bizləri düşündürüb. Nələri bizə təqdim etməyib. Diqqətimizi ondan çəkməmişik. Axı əsrlərin tarixindən süzülüb gələn ulu babalarımızın yaşadığı zaman, bu günün həqiqətləri ilə bizləri böyük bir xalqın keçdiyi yol ilə baş-başa qoyub. Müxtəlif məzmunlu proqramlar hazırlayarkən cəmiyyətdəki siyasi əqidələri, dini baxışları, ictimai fikir və rəyin müxtəlif cərəyanlarını, habelə, ölkə vətəndaşlarının hüquq bərabərliyini nəzərə alır. Bu gün də Azərbaycan televiziyasına maraq azalmayıb və hər gün dinlədiyimiz xəbərlər bizə ölkəmizin ictimai-siyasi mədəni həyatı ilə bağlı əhəmiyyətli hadisələri çatdırır.

44 günlük Vətən müharibəsindən xəbərləri Azərbaycan televiziyasından aldıq. Azərbaycan televiziyası xoş müjdələrlə bizləri sevindirdi. Azərbaycan Ordusunun uğurlu əməliyyatlarından bizə məlumat verdi, qələbə sorağını verdi. Füzulinin, Cəbrayılın, Zəngilanın, Şuşanın və başqa ərazilərimizin işğaldan azad olunma xəbərini çatdırdı. Qəhrəman oğullarımızın şücaətindən danışdı. Zəfərimizi dinlədikcə sevinc göz yaşımızı saxlaya bilmədik. Bizim yol yoldaşımız olan bu gün öz sözünü deyə bilən, öz fərqli dəsti-xətti ilə seçilən, ən güclü təbliğat sistemində çevrilən televiziya hələ bundan sonra da xalqın milli tarixi, gələcəyi, Azərbaycanın dinamik inkişafı, uğurları, beynəlxalq mövqeyi ilə bağlı bizə çox xəbərləri çatdıracaqdır.

Zümrüd BAYRAMOVA

USAİD - bitməyən cinayətlər

USAİD formal olaraq müstəqil dövlət agentliyi hesab olunsa da, birbaşa ABŞ prezidenti, dövlət kabinası və Milli Təhlükəsizlik Şurasının tabeliyində idi. Onun rəhbəri və müavinləri ABŞ Senatının razılığı ilə ABŞ Prezidenti tərəfindən təyin olunur(du). Maliyyə vəsaitinin həcminə görə dünyanın ən öndə gedən təşkilatdır, desək, yanlışdır. Rəqəmlərə diqqət edək: 2024-cü maliyyə ilində USAİD layihələri üçün 36 milyard dollara yaxın vəsait ayrılıb. Son 9 ildə isə ümumilikdə USAİD xətti ilə 335 milyard dollar xərclənib. Bu, az qala orta səviyyəli dövlətin illik büdcəsindən 10 dəfə çoxdur. Dünyanın 100-dən artıq ölkəsində nümayəndəliyi və 10 mindən artıq əməkdaşı olan USAİD guya ehtiyacı olan ölkələrə humanitar yardım, iqtisadiyyat, səhiyyə, təhsil, demokratiya sahələrinə dəstəklə məşğul olsa da, əslində onun fəaliyyəti bütün dünya üzrə QHT və medianı qanunsuz maliyyələşdirməklə ölkələrin daxili işlərinə qarışmağa, ictimai rəyə təsir imkanları qazanmağa və bu rıçaqlardan təzyiq və hətta dövlət çevrilişləri üçün istifadə etməyə, müstəqil dövlətlərdə qanuni seçilmiş hakimiyyətləri və konstitusion quruluşu devirməyə yönəlib. USAİD-in indiyə qədər dövlət maraqları altında həyata keçirdiyi layihələri Amerikaya fayda verib-vermədiyi bir yana, bu ölkənin dünyanın müxtəlif guşələrində mənafeyinə və hüququna xeyli dərəcədə zərər vurub. USAİD-in Azərbaycanda həyata keçirdiyi layihələr məhdud sayda müəyyən qrup insanlara fayda vermiş olsa da, nəticə etibarilə Amerikanın dövlət reytingini və nüfuzunu xeyli dərəcədə zədələyib. Çox yaxşı olardı ki, USAİD-in bağlanması barədə dünyanın müxtəlif ölkələrindən, o cümlədən Azərbaycandan qalxan səs-lərlə yanaşı, Amerikada hakimiyyətin özü də bu təşkilatın birdəfəlik qapadılması barədə qərar versin. Belə görünür ki, USAİD-in ziyanlı fəaliyyət göstərməsi ilə bağlı Azərbaycan kimi donor ölkələrlə bərabər Amerika hakimiyyətinin özündə münasibəti tam şəkildə üst-üstə düşür.

USAİD-in fəaliyyətinin müvəqqəti olaraq dayandırılması, Samanta Pauer kimi fiqurların təşkilatın rəhbərliyindən uzaqlaşdırılması Amerikanın dövlət mənafeyinin çərçivələrində atılmış addım olaraq diqqətə cəlb edir. Eyni zamanda Amerikanın müxtəlif ölkələrlə münasibətində bu təşkilatın oynadığı ziyanlı rolunu müəyyən qədər sığortalamaq və dayandırmaq gedişi kimi qəbul oluna bilər. USAİD-in fəaliyyəti bərpa olunduqdan sonra onun yeni dövrdə fəaliyyətinin necə olacağı düşündürücüdür. Azərbaycan heç vaxt beynəlxalq və donor təşkilatlarla əməkdaşlıqdan qaçmayıb, amma donor təşkilatları təmsil etdikləri ölkənin mənafeyini bərabər, gəldikləri ölkənin milli-mənəvi dəyərlərinə, eyni zamanda inkişaf modellərinə hörmətlə yanaşmağı öyrənməlidirlər.

USAİD-in imkanlarından Avropa Birliyi institutlarının "qidalandığı" yeni xəbər deyil. Trampın ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin proqramlarının dondurulduğunu elan etməsindən sonra Avropa İttifaqı xarici yardım xərclərinə yenidən baxacağını planlaşdırması da bu əlaqələrdən xəbər verir. Aİ öz strateji maraqlarını təmin etmək üçün xarici yardımını yenidən strukturlaşdırmağa, o cümlədən həmfikir ölkələrlə ittifaqları gücləndirməyə, xammala çıxışı təmin etməyə və miqrant axınının qarşısını almağa çalışır. Birləşmiş Ştatlar Aİ və onun üzv dövlətlərinin inkişaf və humanitar proqramlarına 72 milyard dollar ayırıb ki, bunun da 40 milyardı USAİD vasitəsilə həyata keçirilib. İnaqurasiyadan sonra ABŞ prezidenti Donald Tramp bütün xarici yardım proqramlarını yenidən təftiş etmək məqsədilə USAİD-in fəaliyyətini 90 gün müddətinə dayandırılması barədə sərəncam imzalayıb. Ağ Ev USAİD-də sui-istifadələrin siyahısını açıqlayıb:

- Vyetnamda elektrikli işləyən avtomobillərə 2,5 milyon dollar;
- Serbiyanın iş yerində və biznes icmalarında bərabərliyi və inklüzivliyi təşviq etmək üçün 1,5 milyon dollar;
- Misirdə turizmin maliyyələşdirilməsinə 6 milyon dollar;

- Suriyadakı əl-Qaidə ilə əlaqəli yaraqlılara göndərilən yüz minlərlə quru yemək;
- Talibanın xeyrinə olan Əfqanıstanda misli görünməmiş xaşxaş becərməsi və heroin istehsalını dəstəkləmək üçün istifadə olunan suvarma kanallarını, təsərrüfat avadanlıqlarını və hətta gübrələri maliyyələşdirmək üçün yüz milyonlarla dollar;
- Qvatemalada cinsiyyətin dəyişdirilməsi və "LGBT fəallığı" üçün 2 milyon dollar;
- Kolumbiyada "transgender operası" üçün 47 min dollar;
- Peruda "transgender komiksi" üçün 32 min dollar;
- İrlandiyada "DEI musical" in səhnələşdirilməsi üçün 70.000 dollar.

Və Tramp USAİD-in yüzə yaxın əməkdaşını məcburi məzuniyyətə göndərərək, İlon Mask isə USAİD-i cinayət təşkilatı adlandıraraq Slovakiyanın Baş naziri Robert Fiko ABŞ-ın yeni yaradılmış Hökumətin Səmərəliliyi Departamentinin (DOGE) rəhbəri İlon Maska müraciət edərək, ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin ləğvi ideyasına görə təşəkkür edib. Eyni zamanda, hökumət başçısı Maskdan Slovakiyanın qeyri-hökumət təşkilatlarına Agentlik tərəfindən verilən subsidiyalar və qrantlar barədə məlumat verməsini xahiş edib. Aydın olub ki, USAİD bu təşkilatlara "nisbətən qısa müddət ərzində" bir neçə milyon dollar məbləğində qrant dəstəyi verir.

USAİD dünyanın fərqli bölgələrində "yardım layihələri" həyata keçirən əsas təşkilat kimi tanınsa da, əslində media və vətəndaş cəmiyyətinin ayrı-ayrı nümayəndələrini maliyyələşdirməklə onları dövlət idarəçiliyinə qarşı qərəzli fəaliyyət göstərən birliyinə çevirib. USAİD-in Azərbaycandakı fəaliyyəti də məhz milli düşüncənin hədəf alınması, ayrı-seçkiliyin təşviqi və uğurlu diplomatik addımların ləkələnməsi kampaniyasına çevrilmişdi. Prezident İlham Əliyevin zaman-zaman xəbərdarlıqları da olmuşdu. USAİD-in maliyyə vəsaiti hesabına anti-Azərbaycan kampaniyası apararaq "Azadlıq radiosu" və "Amerikanın səsi" kimi media qurumlarının əsl mahiyyəti artıq hər kəsə məlumdur. Tarixi Zəfərimiz, ərazi bütövlüyümüzün bərpası və yaradılan yeni realiaqlarla barışmaq istəməyən mərkəzlərin ortaq şəbəkəsinə çevrilmiş bu media subyektləri cəmiyyətdə qeyri-sabitliyi təşviq edəcək yalan məlumatların tirajlanması ilə bağlı təlimatları da USAİD

agentlərindən almışdılar. Əlbəttə, onların qərəzli fəaliyyəti dövlət qurumlarının nəzarətində olduğundan hədəflərinə heç vaxt çatıb bilmədilər.

Dünya USAİD-ə qarşı

USAİD ilə problemlər Trampın demək olar ki, bütün xarici yardım proqramlarını dondurmaq əmrindən sonra yaranıb. Fərman bir çoxu işçiləri itxar etmək və ya fəaliyyətini tamamilə dayandırmaq məcburiyyətində qalan beynəlxalq yardım təşkilatlarını sarsıdıb. Maliyyələşdirmənin dayandırılması ABŞ-ın ərzaq yardımının paylanmasından və agentliyin səhiyyə, iqlimə davamlılıq və təhsil sahəsində söylərindən asılı olan bütün dünyada milyonlarla insanın rifahına təsir göstərib. Dövlət Departamenti həmişə USAİD-in siyasətini müəyyən edib və istiqamətləndirib. Bununla belə, agentlik əhəmiyyətli struktur və inzibati muxtariyyətə malikdir. ABŞ-ın keçmiş prezidenti Co Baydenin dövründə USAİD-in rəhbəri Samanta Pauer hətta Milli Təhlükəsizlik Şurasında da yer tutmuşdu.

Dünyanın 100-dən artıq ölkəsində nümayəndəliyi və 10 mindən artıq əməkdaşı olan USAİD guya ehtiyacı olan ölkələrə humanitar yardım, iqtisadiyyat, səhiyyə, təhsil, demokratiya sahələrinə dəstəklə məşğul olsa da, əslində onun fəaliyyəti bütün dünya üzrə QHT və medianı qanunsuz maliyyələşdirməklə ölkələrin daxili işlərinə qarışmağa, ictimai rəyə təsir imkanları qazanmağa və bu rıçaqlardan təzyiq və hətta dövlət çevrilişləri üçün istifadə etməyə, müstəqil dövlətlərdə qanuni seçilmiş hakimiyyətləri və konstitusion quruluşu devirməyə yönəlib. USAİD-in ifşası zamanı üzə çıxan faktlar bununla bitmir.

USAİD-in dünya üzrə maliyyələşdirdiyi nüfuzlu medialar: (2024-cü il)

- The New York Times" (3,1 mln.dollar),
- "Politico" (8 mln. dollar),
- "Associated Press" (19 mln.dollar),
- BBC (2,6 mln.funt),
- Reuters (9 mln.dollar),
- Frans-Press (447 min dollar)

Ümumilikdə 700-dən artıq media orqanı, 300-ə yaxın media sahəsində çalışan QHT və 6 mindən çox jurnalist maliyyələşdirilib. Fevralın 6-dan ABŞ hökuməti bu təşkilat va-

sitəsilə "The New York Times", "Politico" və "Associated Press"-in maliyyələşdirilməsini dayandıraraq. Yalnız Ukraynada medianın 90 faizi USAİD tərəfindən maliyyələşdirilib. 2024-cü ildə USAİD Ukraynadakı proqramlarına 6 milyard dollardan artıq vəsait xərcləyib. Bütün bu fitnəkar əməllər "azad mətbuat", "söz azadlığı" adı altında törədilib. Ayrılan pul vəsaitləri ayrı-ayrı şəxslərin maraqları naminə xərclənib, tərribatçı fəaliyyətə sərf olunub. Ölkəmizdə guya "müstəqil mətbuat" təsis edənlərin əsl iç üzünü açılarda çoxları təəccüblənib. Bu gün artıq ifşa olunan həmin "media" strukturlarının "feyk" xəbərlər istehsalçısı olduqları üzə çıxıb. Bir müddət əvvəl xəbər verildiyi kimi, USAİD-in ələ aldığı "Turan" agentliyinin yaydığı dezinformasiya səbəbindən Azərbaycan beynəlxalq skandalla üz-üzə qalacaqmış. Əlbəttə, bu, məsuliyyətsizlik, peşə etikasından xəbərsizlik, bir az da dərinə getsək, xalqa, dövlətə xəyanətdir. "Müstəqil media" "Turan"la məhdudlaşmır, "Meydan TV", "Abzaz", "Toplum TV" və s. şəxsləri də cəmiyyətimizə neqativ mövqə sərgiləməkdədirlər.

Məsələ burasındadır ki, beynəlxalq təşkilatların hesabatlarının qərəzli hazırlanması artıq ənənə şəklini alıb. Bəlli ölkələr hədəfə alınır, hər nə olursa olsun nəticədə həmin təşkilatlar öz bildikləri rəyi verirlər. Qərəzli hesabatların hazırlanmasında əsas günahkarlar da bəllidir, onlar USAİD kimi qərbyönlü təşkilatların maliyyələşdirdiyi qurumlardır. Demokratiyadan danışan qərblilərin hesabatlarında həqiqətin zərrə qədər də olmamasının əsas səbəbi də məsələyə qərəzli yanaşma, hesabatın öz maraqlarına uyğun əvvəlcədən hazırlanmasıdır. Ermənistanda keçirilən seçkilərdə namizədlərə qarşı terror həyata keçirilib, seçkilərin gedişində cəngəllik qanunları tətbiq edilib, seçki qutularına kənar müdaxilələr olur, amma xarici müşahidəçilər tərəfindən qanun pozuntularının heç biri qeydə alınmır, əvəzində nəticələrin demokratik prinsiplərə uyğun olduğu barədə rəylər verilir. Azərbaycanda isə seçkilər bütün standartlara uyğun keçirilsə də, nəticələrə zərrə qədər də təsiri olmayan kiçik bir "insident"-i qeydə alan xarici müşahidəçilər az qala bütün seçkilərin nəticələrinin ləğv olunmasını tələb edirlər. Yeni ikili standartlar.

V.VƏLİYEV

Rusiya-Ukrayna müharibəsinin, münaqişənin nə zaman və necə bitəcəyi dünya ictimaiyyətini maraqlandırır. Xüsusən də Amerika Birləşmiş Ştatlarında yeni seçilən prezident Donald Tramp hələ seçilməzdən öncə bununla bağlı, daha dəqiq desək, 24 saat ərzində "məsələni həll edəcəyi" barədə vədlər verməsi fonunda həmin münaqişə və onun aqibəti diqqətlə izlənilir. Əgər ABŞ sözügedən münaqişəyə bu vaxta qədər "biganə" qalmayıbsa, proseslərdə Avropa ölkələrinin də "barmağı" olubsa, beləliklə də dünya düzeninə həmin münaqişə təsirsiz ötürümsə, deməli, insanların bununla bağlı maraqlanmaları və diqqətlə izləmələri tamamilə məntiqlidir. Təbii ki, ortada olan suallar da kifayət qədərdir və həmin sualların yaranması da səbəbsiz deyil. Hər halda, ortada olan ssenarilər, yaxud ssenarilərin olub-olmaması maraqlıdır.

Verilən vədlərə görə münaqişənin ən tez zamanda bitəcəyi daha səbirsizliklə gözlənilir və

Ukraynadakı münaqişə ilə bağlı SSENARİLƏR

səfərbər olunması ssenarisi də var və buna görə həvəsləndirmə planlaşdırılsa da heç də hamı bu vədlərə inanmır

Bəs Ukrayna Silahlı Qüvvələri danışıqlardan əvvəl cəbhəni necə sabitləşdirəcək, təmas xəttini necə tərk edəcək? Cavab eyni zamanda Tramp administrasiyası tərəfindən verilir və bildirilir ki, kadrlarla bağlı problemləri həll etmək üçün çağırış yaşını aşağı salmaq lazımdır. "Çağırış yaşı indi 18 yox, 25-dir. Məncə, çoxları Ukraynanın yüz minlərlə yeni əsgəri səfərbər edə biləcəyini dərk etmir", deyir ABŞ-ın Milli Təhlükəsizlik müşaviri Maykl Vals bildirib. Bu isə onu göstərir ki, ukraynalıların hələ yenidən səfərbər olması ssenarisinin olması da mümkündür.

Zelenski hələ də müqavimət göstərir və gəncləri səfərbər etmək üçün də hazırlıqlar artır gedir. Kiyevdə Ukrayna Silahlı Qüvvələrinə çağırışla bağlı yeni qaydalar da açıqlanıb. Zelenskinin ofisi bir-birinin ardınca çoxlu sayda təkliflə

lərlə çıxış edir. Könüllü olaraq orduda xidmət etməyə qərar verən 18-25 yaş arası kişilərin məddi, o cümlədən digər istiqamətlərdə həvəsləndirilməsi də planlaşdırılır. Amma Ukraynanın özündə heç də hamı bu vədlərə inanmır.

ortaya çıxan suallar da bu səbirsizlik səbəbindəndir

Amerikanın yeni seçilən prezidentinin vədlər verməsindən və onun seçkidə qələbə qazanmasından sonra insanlar həmin vədlərə görə münaqişənin ən tez zamanda bitəcəyini daha səbirsizliklə gözləyirlər və elə suallar da bu səbirsizlik səbəbindəndir. Dünya ictimaiyyətini düşündürən suallar kifayət qədərdir. Həqiqətən də maraqlıdır, görəsən, Ukrayna Silahlı Qüvvələri ABŞ-ın tələb etdiyi kimi cəbhəni sabitləşdirə biləcəkmiz? Ümumiyyətlə, amerikalıların münaqişəni həll etmək planı varmı? Daha bir məntiqli sual ortaya çıxır ki, bəs nə üçün Trampın bu münaqişəni 24 saat ərzində başa çatdıracağı barədə dediklərinin ardınca, hələ də münaqişə davam edir? Bəs niyə indi də münaqişənin yüz gün ərzində bitiriləcəyi barədə danışılır? Bəli, bu suallar tamamilə məntiqli suallardır və həmin bu məntiqli suallara cavab tapmağa çalışdığımız zaman "bəzi məqamlara" diqqət etməyə ehtiyac duyulur.

ABŞ cəbhə xəttini sabitləşdirməyin nizamlanması üçün vacib olduğu qənaətidədir

"Cəbhə xəttini sabitləşdirmək vacibdir ki, hansısa nizamlanma başlasın", deyir ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik üzrə müşaviri Maykl Vals bildirib. Doğrudur, həqiqətən də cəbhə xəttini sabitləşdirmək lazımdır, amma görəsən, sabitləşdirmək planları ancaq ideya olaraq ortaya atılıb, yoxsa hansısa addımlar atılacağı gözləniləndir? Eyni zamanda, nizamlanma məsələsi üzərində hansısa fəaliyyət varmı? Məsələ burasındadır ki, hələ də fəaliyyət dediyimiz ancaq sözdən ibarətdir. Belə sözləri dünya ictimaiyyəti kifayət qədər eşidib. Bir-birinin ardınca səsləndirilən fikirlər olduqca çoxdur, amma hələ də münaqişənin davam etməsi fonunda həmin fikirlər bir qədər mənasız səslənir.

Cəbhənin sabitləşdirilməsindən davamlı şəkildə danışan ABŞ administrasiyası, yenidən seçilən prezidenti Tramp və onun müşavirləri Ukraynaya birbaşa siqnallar verdiyi barədə xəbərlər eşidirik. Ələlxüsus da, geri çəkilmə ehtimalının, Rusiya ordusu tərəfindən yeni ərazilərin ələ keçirilməsinin qarşısını almaq üçün bütün cəbhəni, təmas xəttini tərk etmək barədə mesajların olduğu barədə Rusiyaya məxsus mətbuat səhifələri yazır. Qeyd olunur ki, bu mesaj da məhz qarşıda "danışıqlar prosesi" olduğu ilə əlaqələndirilir.

Cəbhə xəttində hələ də arzuolunmaz vəziyyətin olması ilə bağlı həyəcan təbili çalınır

Amerikanın "Forbes" nəşrinə görə, Pokrovska göndərilən 157-ci briqada dağılır. Nəşr belə hesab edir ki, təcrübəsiz komandirlər, zirehli texnikanın olmaması və aşağı əhval-ruhiyyə əsgərlərin kütləvi şəkildə fərariyyət etməsinə səbəb olur. Xatırladılır ki, oxşar hadisə daha əvvəl 1700 nəfərin qaçdığı 155-ci Anna Kiyevskaya briqadası ilə bağlı baş vermişdi. Hər halda, "Forbes" belə bir qənaətə ələ mehız bu səbəbdən gəlib. Yəqin ki, cəbhə xəttindəki "vəziyyət" barədə nəşrin kifayət qədər məlumatı var deyir tam açıq şəkildə belə bir mövqə sərgiləyir. Belə çıxır ki, sözügedən mətbu orqan Ukraynanın hazırlıqsız olması qənaətindədir və qeyd olunanlar da bunun təzahürüdür.

Onu da diqqətə çatdırmaq ki, ABŞ-ın keçmiş dövlət katibi Entoni Blinken vəzifəsindən getməzdən əvvəl bu rakursda özünəməxsus şəkildə ifadələr səsləndirmişdi. O, qeyd etmişdi ki, Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin ən çox döyüş qabiliyyətinə malik ehtiyatları Rusiya ilə sərhəd bölgəsində hələ də "köhnəlməkdə"dir. Qeyd olunur ki, Kursk avantürası Kiyevə ilk növbədə danışıqlarda mövqeyini gücləndirmək, əvəzində Rusiyadan bəzi ərazilər almaq üçün sövdələşmə baxımından lazımdır. "Ukraynanın Kursk bölgəsindəki mövqələri olduqca vacibdir. Təbii ki, bu, baş tuta biləcək danışıqlarda nəzərə alınacaq bir şeydir", deyir ABŞ-ın keçmiş dövlət katibi etiraf da edib. Heç şübhəsiz ki, onun bu etirafı səbəbsiz deyildir və belə çıxır, deyilənlər həqiqəti əks etdirir. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, cəbhə xəttində hələ də arzuolunmaz vəziyyətin olması ilə bağlı həyəcan təbili çalınır.

Ukraynalıların yenidən

Heç də müharibəyə cəlb olunmalı, səfərbər edilməli olan gənclər kifayət qədər deyillər və cəbhəyə gedənlər gedib, qalanları Avropaya qaçblar

"Onlar pul, pulsuz təhsil, bir çox başqa şeylər vəd edirlər. Amma könüllü şəkildə olmadığı halda bu, məcburi şəkildə də olmayacaq", deyir ekspertlər düşüncələrini gizlətmirlər. Bir çox ukraynalı ekspertlər gənclərin lazımı təlim keçmədən cəbhəyə atılacağından narahatdırlar. "Biz indi əksəriyyəti, ilk növbədə, orduda xidmət etməyən nəsillərlə, gənclərlə qarşılaşırıq. Kobud desək, gənci səfərbər etmək üçün ona ən azı tam hərbi ixtisas verilməlidir, əks halda bu, bağışlayın, gəncləri məhv etmək üçün səfərbərlik olacaq", deyir ukraynalı politoloq Andrey Ermolayev qeyd edib.

Çox güman ki, növbəti hücum briqadalarını gənc yeni yetmələrdən hazırlamaq planları və ssenariləri qurulur. Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin piyadalara ciddi ehtiyacı var. Amma bu "ehtiyacın" ödənilməsi üçün yetərincə gənc varmı? Bax elə bu sual yerində yaranır və həqiqətən də düşündürücüdür. Əslində, politoloqların qənaətinə görə heç də müharibəyə cəlb olunmalı olan, səfərbər edilməli olan gənclər kifayət qədər deyillər. "Ukraynanın indi buna nail olacağı ehtimalı azdır, çünki sadəcə olaraq 18 yaşlı oğlanlar o qədər də çox deyil. Cəbhəyə getmək istəyənlər çoxdan gediblər, amma bu ölkədən Avropanın müxtəlif ölkələrinə çoxdan qaçanlar da az deyil", deyir politoloq Şatunov çox aydın şəkildə bildirir və lazımı xatırlatma edir.

Cəbhə xəttində vəziyyət "sınağa çəkilir" və analiz edilməsi baxımından da belə bir ssenarinin olması mümkün sayılır

Maraqlıdır ki, görəsən, Kiyev danışıqlar-dakı mövqeyini necə "gücləndirməyə" çalışır? Bu arada Kiyev Rusiyaya zərbə endirməklə danışıqlarda mövqeyini gücləndirmək istəyir. Ukrayna Silahlı Qüvvələri hər gün onlarla pilotsuz təyyarə buraxır. Görüntülərdə zenitçilərin Smolensk səmasında pilotsuz təyyarəni vurmaları əks olunub. Dağıntılar düşəndən sonra çoxmərtəbəli binalardan birində yanğın başlayıb. Daha bir "cihaz" yerli mağazanın yaxınlığında partlayıb. Belə çıxır ki, hələ də Ukrayna tərəfi hücum haqqında da düşünür və buna da ABŞ ən azından bu günə qədər "biganə" qalmayıb, əksinə, bəlkə də cəbhə xəttində vəziyyət hələ də amerikalılar tərəfindən sınağa çəkilir. Yəni, cəbhə xəttində qarşı tərəfin sınağa çəkilməsi də ssenarilər arasında ola bilər. Hər halda, "araşdırma", eyni zamanda qüvvələr nisbətinin və ümumiyyətlə, vəziyyətin analiz edilməsi baxımından da belə bir ssenarinin olması mümkün sayılır.

Diqqətə çatdırmaq ki, Ukrayna Silahlı Qüvvələri Amerikanın HIMARS qurğularından istifadə etməklə sərhədyanı əraziləri atəşə tutur. Sursata qənaət də edilmir, hətta təkəbə hərbi obyektlərə deyil, mülki obyektlərə də zərblər endirilir. Bəlkə də elə hesab edilir ki, bununla hansısa "təsir" mümkün ola bilər. Bəli, sırr deyil ki, 2024-cü ildə məhz sözdə olmaqla, danışıqlar zamanı mövqeyini gücləndirmək üçün Zelenski Bayden administrasiyasından Rusiya bölgələrinə raket zərbələri endirmək üçün "icazə" də alıb. Amma görünən odur ki, bu cür hücumların cəbhə xəttindəki vəziyyətə heç bir təsiri yoxdur və hətta özünü üçün sülməramlı rolunu, imicini formalaşdıran Donald Trampın "işini" də çətinləşdirə bilər. O, artıq etiraf edib ki, Amerika silahları ilə zərbə endirmək qərarına yenidən baxa bilər. Yəqin ki, onun bu etirafı heç də təsadüfi deyil, məhz qeyd olunan kimi, heç bir təsirin olmaması, eləcə də işinin daha da çətinləşdirilməsi ilə əlaqədardır.

Münaqişənin birçə sutkaya həllinin mümkünsüzlüyü fonunda ssenarilər arasında 100 gün variantı, ssenarisi çox güman ki, elə əvvəldən olub

Son vaxtlar eşitdik ki, Donald Tramp məhz Ukrayna üzrə xüsusi nümayəndə Keyt Kelloqa münaqişəni 100 gün ərzində dayandırmamağı tapşırıb. Yəni, 24 saat "söhbəti" indi də 100 günə evəz olunub. Belə çıxır ki, Kiyevin cəbhəni sabitləşdirməsi üçün hələ üç ay vaxtı var. Etiraf edək ki, çox bəsit olmasına baxmayaraq, vəziyyətdən çıxmaq üçün çox iti bir gedişdir. Lakin avropalı hərbiçilər Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin bu vəziyyətin öhdəsindən gələcəyinə əmin deyillər. "Cəbhədə vəziyyət qeyri-sabitdir. Məsələ bundan ibarətdir ki, Ukrayna heç bu üç ay ərzində belə "dözə" bilməyəcək", deyər Avstriya Silahlı Qüvvələrinin polkovniki Markus Reisner fikirlərini açıq şəkildə ifadə edib. Deməli, həmin üç ay məsələsi də bir qədər absurd görünür. Hər halda, 24 saat ərzində məsələnin həll edilməsi iddiasının ardınca, bu dəfə də üç ay vaxt qoyulması bir qədər düşündürücüdür, amma həmin üç ay davam gətiriləcəyi bir qədər müəmmal görünür. Bu isə yenə də suallar doğurur ki, bəs elə isə niyə indi də "üç ay məsələsi" ortaya atılıb? Bu da bir variant, bu da bir ssenari olaraq

qəbul edilir, yoxsa, çarəsizlik kimi ortaya atılıb? Sözsüz ki, indi təkəbə amerikalılar, Trampa səs verən seçicilər yox, bütün dünyaya ondan öz vədinə əməl etməyi, münaqişəni dayandıracağını gözləyir. Özü də unutmamaq lazımdır deyil ki, birçə sutka ərzində, 24 saat müddətində məsələni həll edəcəyini vəd edən birindən bu qədər vaxt ərzində məsələnin hələ də öz həllini tapmaması istənilən anda "sual oluna", soruşula bilər. Həmin sual qarşısında aciz qala biləcəyini başa düşən Trampın indi də daha nə isə söyləməli olduğu onsuz da gözlənilən idi. Yəni, bəllidir ki, Tramp lap əvvəldən bilirdi ki, bu yekəlikdə məsələni birçə sutkaya on-suz da həll edə bilməyəcək və onun variantları arasında, ssenarilər arasında həmin bu 100 gün variantı, ssenarisi də çox güman ki, elə əvvəldən də olub.

Münaqişəyə son qoymaq üçün ortada olan dörd variant

Ukraynada münaqişəyə son qoymaq üçün dörd variantın olduğu qənaətinə gəllər var. Doğrudur, Qərb jurnalistləri də Ukraynanın gələcəyi ilə bağlı o qədər də nikbin deyillər, amma həmin variantlar, ssenarilər yenə də "son ümid yeri" olaraq qəbul edilir. Məsələn, Britaniyanın "The Times" qəzeti münaqişəyə son qoymaq üçün dörd variant olduğu barədə yazı dərc edib. Həmin yazıda qeyd olunanlara görə, münaqişəyə son qoymaq üçün olan dörd variantdan ilk ikisi Kiyev üçün ürəkəçən deyil. Beləki, proqnozlara görə, Ukrayna ya Amerika yardımının azalması səbəbindən hərbi məğlubiyyətə uğrayacaq, ya da danışıqlar nəticəsində bəzi ərazilərdən imtina etmək məcburiyyətində qalacaq. Həmin dörd variantdan üçüncüsü atəşkəsdır, hansı ki, bunun baş verəcəyi, mümkün olacağı hələ də sual altındadır. Dördüncü variant isə, Rusiyaya sanksiyalar vasitəsilə təzyiç göstərmək, təzyiç daha da artırmaq və Ukrayna Silahlı Qüvvələrini silahlı daha da gücləndirməkdir. Amma görünən odur ki, ilk iki variant Kiyev üçün ürəkəçən olmasa da, digər ikisi, üçüncü və dördüncü variant da inandırıcı deyil. Çünki nə atəşkəs barədə proqnoz var, nə də Rusiyaya sanksiyaların bir mənası olmadığı dəfələrlə öz təsdiqini tapıb. Hər halda, bu qədər təzyiqlərə əhəmiyyət verməyən Rusiya üçün daha hansısa təzyiç və bunun təsiri barədə düşünmək sadələvhlük olardı.

Əlbəttə ki, ssenarilərin olması hələ dəqiq planın olması demək deyil və dəqiq plan olsaydı, məsələ indiyə qədər uzanmazdı

Bundan sonra "işlərin" necə gedəcəyi, münaqişənin dayandırılması ilə bağlı məsələnin nə yerdə qalacağı hələ məlum deyil. Ələlxüsus da əgər Tramp seçki kampaniyası zamanı söz verdiyi kimi, döyüşləri 24 saat ərzində dayandıra bilməyibsə, deməli, məsələ bir qədər qəlizləşib. Yəqin ki, ortada olan fikirlər də məsələnin qəliz olduğunu demək üçün əsas verir. "Ən azı üç ay lazımdır", fikri məhz onu deməyə əsas verir ki, Amerika prezidentinin münaqişənin həlli ilə bağlı dəqiq planı da yoxdur. Sözsüz ki, ssenarilər ola bilər, amma bu hələ o demək deyil ki, dəqiq plan da var və üzərində çalışılır. Xeyr, əgər dəqiq plan olsaydı, məsələ indiyə qədər uzanmazdı. Ən azından Tramp seçki öncəsi verdiyi vədi dərhal yerinə yetirməklə, bir "xal" qazanmaq istəyərdi. Qazana bilməyibsə, deməli, "həll işi" heç də amerikalıların düşündüyü qədər bəsit deyilməmiş. Əgər "bəsit" olsaydı, üç ay yox, üç gün, ya da üç həftə deyilərdi. Məsələ burasındadır ki, belə gedirsə, bəlkə də üç il də çəkə bilər. Bunu, münaqişənin həllinin təkəbə Trampdan, onun sözündən, vədindən asılı olma-

masını və hətta uzun çəkə biləcəyini politoloqlar da qeyd edirlər. "Prezident belə fikirlər söyləyəndə ki, bu münaqişəni qısa zamanda həll edəcək, vətəndaşlarından böyük "dəstək" alır. Məsələ burasındadır ki, "vəzifədə" özü olsa da qərar verən tək o deyil. O, yalnız bütün istəklərini, arqumentlərini və başqa hər şeyi açıq şəkildə bəyan edə bilər, amma qərar vermək ixtiyarı tamamilə başqadır", deyər politoloq Şatunov bildirib. O, bu fikirləri ilə bildirir ki, qərar vermək məqamına gələndə Tramp ancaq öz dili ilə bunu bəyan edə bilər və bu da hələ hər şey demək deyil. Xüsusən də, ona görə hər şey demək olmadığını bildirir ki, qərarın verilməsinin "fərqli" olduğu barədə bilir.

Dəyişiklik yoxdursa, "şərt" hesaba da alınmır və ən doğru ssenari daha mülayim şəkildə sabitlik yaratmaq, nizamlanma prosesinə başlamadır

Ukrayna lideri hələ də öz fikirləri ilə fərqli görünür. Belə demək mümkündürsə, o hələ də öz ələmindədir. Bəlkə də buna elə xam xəyallar da demək mümkündür. Məsələn, Zelenskinin danışıqlara başlaması üçün öz şərtləri var. Bu qədər itgiler və dağıntılar fonunda hələ də şərt qoymaq da Ukrayna liderinin ağılından keçir. Bütün dünya ancaq ən tez zamanda Ukrayna ilə bağlı münaqişənin dayandırılması məsələsinin ən vacib olduğu qənaətinə olduğu halda, həmin ölkə lideri şərtlə çıxış etməklə, heç də "tələsməyi" təəssüratı bağışlayır. Elə zənn etmək olar ki, o, hər şeyə "yaxşı münasibət" bəsləməkdə davam edir və Rusiyanın 2022-ci il sərhədlərinə necə qayıtması barədə də buna görə danışır.

"Ukrayna danışıqların ədalətli olmasını təmin etmək üçün hər şeyi edəcək və ədalətli olmaq da o deməkdir ki, düşmən ən azı genişmiqyaslı "işğaldan" əvvəl olduğu xəttə qayıdacaq", deyər Zelenski bildirib. Hər halda, münaqişə tərəflərindən olan bir ölkə rəhbərinin bəyan etdikləri, digər tərəfin, digər ölkənin rəhbəri tərəfindən də eşidilib və əgər hansısa dəyişiklik yoxdursa, deməli, "şərt" deyilən heç hesaba da alınmır. Maraqlıdır, bəs "hesaba alınan" nədir və hansı məqamlar qəbul olunan sayılır? Ümumiyyətlə, Rusiya tərəfindən "gözlənilən" nədir? Kreml hansı məqamları nəzərə ala bilər və Zelenskinin dedikləri ilə amerikalıların fikirlərinin üst-üstə düşüb-düşməməsi rəsmi Moskva üçün maraqlıdır? Hər halda, Rusiya lideri ABŞ-ın mövqeyini, onun prezidentinin fikrini Zelenskinin mövqeyi və fikri ilə müqaisə belə etməz və Ukrayna liderinin dedikləri yalnız amerikalıların fikirləri ilə üst-üstə düşüyü zaman "hesaba alınır" bilər.

Məsələ burasındadır ki, Ağ Evin də eyni fikirdə, Zelenskinin dediği fikirdə olub-olmaması böyük sual doğurur. Həqiqətənmi ABŞ administrasiyası da eyni "şərt" barədə düşünür? Yəni, Rusiya qarşısında "şərt" qoyulması kimi, amerikalıların bir ssenarisi ola bilərmi? Heç də inandırıcı görünmür. Əvvəla, belə bir "şərt" qoyulması isə, lap ilk gündən qoyulardı və qəbul olunması da daha çox mümkün hesab edilərdə. Digər tərəfdən də axı ABŞ tərəfi bilir ki, həmin "şərt" məsələni "uzatmaq" deməkdir. İndi dünyanın ən tanınmış ekspertlərinin belə fikrincə, Tramp administrasiyasının cəbhəni sabitləşdirmək, münaqişəni dayandırmamaq tələbi məhz Zelenskiyə onun gücünü real qiymətləndirməyə və Rusiya ilə danışıqlara gəldikdə, daha mülayim olmağa işarə etməkdən başqa bir şey deyil. Belə çıxır ki, ortada olan ən doğru ssenari məhz daha mülayim davranaraq, sabitlik yaratmaq, nizamlanma prosesinə başlamadır...

İnam Hacıyev

DİQQƏT: Əfvlə bağlı yeni sərəncam olacaq?

AYDINLIQ GƏTİRİLDİ

Fevralın 12-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Əfv Məsələləri Komissiyasının iclası keçirilib. Komissiyanın ilk iclasında 100-dən artıq müraciətə baxılıb. Əfv olunmaq üçün müraciət edənlərin arasında bəzi tanınmış si-maların, o cümlədən Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin Aparatının rəhbəri Əjdər Olun və meyxanaçı Rəşad Dağlının da adının olduğu iddia edilir.

Məsələ ilə bağlı Konstitusiya Araşdırmalar Fondunun rəhbəri, hüquqşünas Əliməmməd Nuriyev SİA-ya açıqlamasında bildirib ki, "Cəza çəkənlərin cəzalarının yarısını çəkdikdən sonra onların əfv üçün müraciət hüququ yaranır. Ağır cinayət nədir? Ağır cinayət odur ki, 8 il və daha yüksək cəza nəzərdə tutulmuş cinayətlər ağır cinayət sayılır".

Onun sözlərinə görə, ağır cinayətə görə də, həmin şəxs cəzasının yarısını çəkdikdən sonra əfv hüququ yaranır. "Əfv komissiyasına cənab Prezidentin adına yüzlərlə müraciət daxil olur. Əfv komissiyasının üzvü olaraq hər hansı müraciətlə bağlı, kim müraciət edib, nə üçün müraciət edib və başqa məsələlərlə bağlı məlumat vermək hüququmuz yoxdur. Bundan əlavə olaraq bu etik bir davranış olmaz. Cənab Prezidentin hər il humanist davranışı ilə əfv sərəncamları olur. Əfv Komissiyası cənab Prezidentin göstərişi ilə yalnız əfv hüququnun təşkilatı və texniki baxımından məsələləri təşkil edir. Başqa sözlə fikrimi izah etsəm deyər bilərəm ki, əfv etmə Əfv Komissiyasının birbaşa mandatına aid deyil, ancaq köməkçi funksiyaları yerinə yetirir. Son qərarı isə cənab Prezident İlham Əliyev qəbul edir ki, hansı şəxslər əfv olunmalıdır. Əfv Komissiyası şəxslərin müraciəti ilə bağlı, onların istəklərinə baxaraq rəy hazırlayır və cənab Prezidentə təqdim edir".

Ziya Hikmətoğlu

Azərbaycan - Çin əlaqələrinə həsr olunmuş tədbir keçirilib

Fevralın 13-də Azərbaycan Dillər Universiteti nəzdində Konfutsi İnstitutunda Çin Xalq Respublikasının Azərbaycandakı səfirliyinin təşkilatçılığı ilə Azərbaycan - Çin əlaqələrinə həsr olunmuş tədbir keçirilib. Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) gənc üzvlərinin iştirakı ilə "Çin və Azərbaycan arasında Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində dövlətlərarası və partiyalararası əlaqələr" mövzusunda keçirilən tədbiri giriş sözü ilə açan Azərbaycan Dillər Universiteti nəzdində Konfutsi İnstitutunun direktoru, professor

yər verir və partiyalar arasında siyasi dialoqu gücləndirmək, müxtəlif səviyyələrdə əlaqələri sıxlaşdırmaq, xalqlarımız arasında dostluğu nəsillər boyu davam etdirmək üçün səy göstərməyə hazırdır".

Ding Tao qeyd edib ki, 2001-ci ildə yaradılmış Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ötən dövr ərzində böyük inkişaf yolu keçərək geniş təsir imkanlarına malik təşkilata çevrilib: "Azərbaycan Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının dialoq tərəfdaşdır. Çin Azərbaycana bu təşkilat ilə əməkdaşlığı gücləndirməsi üçün dəstək göstərir".

YAP Gənclər Birliyinin üzvü,

Rafiq Abbasov bildirib ki, Çin Xalq Respublikası ilə ikitərəfli münasibətlərin inkişaf etdirilməsi Azərbaycanın xarici siyasətinin mühüm prioritetlərindən biridir. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanla Çin arasında çoxşaxəli əməkdaşlıq əlaqələri uğurla inkişaf edərək strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlib.

R.Abbasov qeyd edib ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ilə Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinpin iki ölkə arasında əlaqələrin inkişafına xüsusi önəm verirlər. "Azərbaycan "Vahid Çin" prinsipini birmənalı olaraq

Milli Məclisin deputatı Səbinə Xasayeva bildirib ki, Çin ilə Azərbaycan coğrafi baxımdan bir-birindən uzaq məsafədə yerləşməsinə baxmayaraq, xalqlarımız arasında tarixən dostluq əlaqələri mövcud olub. Onun sözlərinə görə, Çin tərəfindən irəli sürülən "Bir kəmə, bir yol" layihəsi ölkələr arasında ikitərəfli münasibətlərin dərinləşməsinə yeni imkanlar yaradır: "Azərbaycan bu təşəbbüsü ilk dəstəkləyən ölkələrdən olmuş və həyata keçirdiyi irimiyyətli nəqliyyat-infrastruktur layihələri ilə genişmiqyaslı əməkdaşlıq üçün önəmli imkanlar yaratmışdır".

S.Xasayeva qeyd edib ki, iki ölkə arasında qarşılıqlı etimada və dostluğa əsaslanan münasibətlər siyasi, iqtisadi, mədəni və digər sahələrdə hərtərəfli əməkdaşlığın əsasını təşkil edir: "Fəal siyasi dialoq nəticəsində bir çox mühüm nailiyyətlər əldə edilib. Bu gün YAP və Çin Kommunist Partiyası arasında münasibətlər də yüksələn xətt üzrə inkişaf edir".

YAP Gənclər Birliyinin sədri Bəxtiyar İslamov isə çıxışında deyib ki, Azərbaycan və Çin arasında siyasi, iqtisadi, mədəni, təhsil və digər sahələrdə əlaqələr genişlənməyə davam edir: "Bu münasibətlərin vacib aspektlərindən biri də Yeni Azərbaycan Partiyası ilə Çin Kommunist Partiyası arasında siyasi, iqtisadi, mədəni və digər sahələrdə hərtərəfli əməkdaşlıqdır. Ötən illərdə partiyamızın nümayəndələri Çin Kommunist Partiyasının dəvəti ilə bu ölkəyə səfərlər edib. Bu səfərlər siyasi dialoqun dərinləşməsinə, təcrübə mübadiləsinə və yeni əməkdaşlıq sahələrinin müəyyən olunmasına şərait yaradıb. Ötən ilin noyabr ayında YAP Sədrinin müavini - Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqovun başçılığı ilə partiyamızın nümayəndə heyətinin Çinə səfəri isə xüsusi qeyd edilməlidir. Səfər zamanı imzalanmış Əməkdaşlıq Memorandumunda əksini tapan əsas istiqamətlərdən biri də gənclər arasında əməkdaşlıqdır. Gənclər arasında əməkdaşlığa investisiya qoymaq ölkələrarası uzunmüddətli tərəfdaşlığın gücləndirilməsi baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır".

"Biz universitetə ölüm-dirim mübarizəsi kimi baxırıq"

"Bizdə xarici təhsillə bağlı ciddi problemlər var. Bu, xüsusən də oxuduqdan sonra diplomların tanınma mərhələsi ilə bağlıdır. Çox təəssüf olsun ki, bizdə hər il ixtisas seçiminin nəticələri açıqlandıqdan sonra yerli ali təhsil müəssisələrinə qəbul ola bilməyən şəxslər valideynləri tərəfindən yox, kimlərsə tərəfindən xaricdə təhsilə yönəldilir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında təhsil eksperti, STM əməkdaşı Elmin Nuri deyib.

O bildirib ki, xaricdə təhsil deyərək, əsasən, Türkiyə, Rusiya, Ukrayna, Gürcüstan və Şərqi Avropanın bir neçə ölkəsi nəzərdə tutulur: "Xaricdə təhsil üçün xüsusi dövlət proqramları var. Orada, həqiqətən də, seçilmiş və müsabiqədə rəqiblərini xeyli qabaqlayan intellektual gənclərimiz olur. Biz ümumi xarici təhsildən danışırıqsa, burada bizim diqqətdə olduğumuz bəzi məsələlər var. Onlardan biri də xarici təhsil şirkətlərinin hər dediyinə inanmamaqdır. Onlar biznes qurumlarıdır, kommersiya məqsədilə fəaliyyət göstərirlər. Təbii ki, aralarında yaxşılıqları da var. Biz qurunun oduna yaş yandıra bilmərik. Əziyyət çəkirlər. Burada yaxşı Türkiyə universitetlərinin nümayəndəliklərini yaradıblar. Onlarla işimiz yoxdur. Bizim işimiz bu sektoru bilməyən camaatın uşağını harda gəldi təhsilə yönəldənlərdir. Çox təəssüflər olsun ki, xaricdə təhsil bizdə qeydiyyat baxımından çox ciddi problemə çevrilib. Bu, düşünürəm ki, belə olmamalıdır. Elm və Təhsil Nazirliyinə tabe dörd agentliyindən biri təhsildə keyfiyyətin təminatının nəzarəti agentliyidir. Onun çox yaxşı təlimatları, videoçarxları var. Sayta daxil olsunlar, orada xaricdə təhsillə bağlı məlumatlar əldə etsinlər. Həmçinin You-tube platformasında, eləcə də Elm və Təhsil Nazirliyinin bir çox sosial şəbəkə platformasında bu cür maarifləndirici videolar var. Tanış olsunlar, ondan sonra müraciət etsinlər. Həm də bəzi çox nüfuzlu xarici təhsil şirkətləri var ki, onlarda konsultasiya xidməti də var. Sadəcə konsultasiya haqqını ödəyib orada müəyyən məlumatlar ala bilərsiniz. Oraya müraciət etsinlər. Sadəcə bizim valideynlər tələsirlər. Çünki biz universitetə ölüm-dirim mübarizəsi kimi baxırıq. Nə olursa-olsun həyata keçirilməli olan mexanizm kimi baxırıq. Bu, yolverilməzdir".

Söylü Ağzadə

dəstəkləyir. Eyni zamanda, Çin Xalq Respublikası hər zaman Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qətiyyətli dəstəyini ifadə edib", - deyən R.Abbasov Çinin ölkəmizin BRICS platformasında təmsilçiliyinə və Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ilə əlaqələrinin inkişafına dəstəyinin dostluq və etibarlı strateji tərəfdaşlıq nümunəsi olduğunu söyləyib.

Tədbirdə Çinin Azərbaycandakı səfirliyinin müvəqqəti işlər vəkili Ding Tao "Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı və Çin-Azərbaycan əlaqələri" mövzusunda çıxış edib. O bildirib ki, Çin-Azərbaycan əlaqələri

davamlı olaraq inkişaf edir. Ding Tao 2024-cü ilin iyul ayında iki dövlət arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamənin imzalanmasının işbirliyinin dərinləşdirilməsi baxımından önəmini qeyd edib. Diplomat ötən ilin noyabr ayında Çin Kommunist Partiyası ilə Yeni Azərbaycan Partiyası arasında Əməkdaşlıq Memorandumunun imzalandığını xatırladaraq qarşılıqlı fikir və təcrübə mübadiləsinin əhəmiyyətindən bəhs edib: "Çin Kommunist Partiyası Yeni Azərbaycan Partiyası ilə dostluq münasibətlərinə böyük də-

arasındaki münasibətlərin daha da möhkəmlənməsi üçün etibarlı zəminin mövcud olduğunu vurğulayıb: "Eyni zamanda, Yeni Azərbaycan Partiyası ilə Çin Kommunist Partiyası arasında əməkdaşlığın daha da güclənəcəyinə və qarşıdakı illərdə daha böyük uğurlara imza atılacağına inanırıq. Bundan əlavə, hər iki partiyanın gənc üzvlərinin gələcək layihə və təşəbbüslərdə fəal iştirak edərək əməkdaşlığımızın daha da dərinləşməsinə mühüm töhfələr verəcəyinə ümid edirik". Tədbirdə, həmçinin Çin Xalq Respublikasının Azərbaycandakı səfirliyinin üçüncü katibi Se İlin, YAP Gənclər Birliyi sədrinin müavini Fəsl Nəbiyev, Çin Xalq Respublikasının Azərbaycandakı səfirliyinin ataşesi Yan Şisue və YAP Gənclər Birliyinin üzvü Anastasiya Lavrina çıxış edərək ölkələrimiz və partiyalarımız arasında əlaqələr haqqında fikirlərini bildirdilər. Sonda bədii hissə və Çin mədəniyyətinin nümunələri təqdim olub.

B.İslamov Azərbaycan və Çin

Yemək yarışları hansı fəsadlara səbəb ola bilər?

Pul, qızıl və ya smartfon mükafatları təklif edən yemək müsabiqələri vətəndaşların sağlamlığına baha başa gələ bilər. Onlarla hamburger, nəhəng pizza və ya tostları müəyyən edilmiş müddətdə istehlak etməyə istəyənlər zamanla mübarizə aparır. Bu təhlükəli rəqabətin mümkün zərərlərinə qarşı xəbərdarlıq edən türk Prof.dr.Ayşe-gül Atmaca, "Həddindən artıq və sürətli yeməkdən sonra nəfəs borusuna daxil olan qidaya görə həlsizlik, huşunu itirmə və tənəffüs tutulması qeyd edildi" dedi.

Yarışmada qeyd olunan mükafatları qazanmaq üçün tez yemək böyük əhəmiyyət kəsb edir. Prof.dr.Atmaca, "Sürətli yemək yeyən insanlarda yeməkdən sonra qan şəkəri çox tez yüksəlir və mədəaltı vəzi qan şəkərini aşağı salmaq üçün çox miqdarda insulini ifraz edir. Bu dəfə həddindən artıq insulini ifrazı səbəbiylə yeməkdən bir neçə saat sonra qan şəkəri lazım olandan çox düşə bilər. Qanda şəkərin artması və azalması səbəbindən insan çoxlu və sürətli yemək yedikdən sonra özünü çox yorğun və həlsiz hiss edə bilər" dedi.

Prof.dr.Atmaca qeyd edib ki, sürətli yemək vərdiş halına gəldikdə, davamlı olaraq artıq insulini ifraz etmək məcburiyyətində olan mədəaltı vəzi bir müddət sonra yorulacaq və insulini müqaviməti yaranacaq. Prof.dr.Atmaca sözlərini belə davam etdirib: "İnsulini müqavimətinə görə qandakı şəkərdən istifadə etmək mümkün olmur. Həddindən artıq şəkər yağa çevrilərək, piylənmə, diabet, ürək-damar xəstəliklərinin inkişafına zəmin yaradır. Bundan əlavə, tez yeyən insanlar yeməklərini kifayət qədər çeynəmədikləri üçün kifayət qədər toxluq hiss etmirlər və daha çox yemək istəyirlər. Bu, lazım olduğundan daha çox kalorinin bədəne daxil olması deməkdir. Çox və tez yemək də mədəbağıracaq sistemini yorur. Kifayət qədər çeynəmədən mədəyə çatan qidalar reflü, həzmsizlik, qaz və qarın ağrısı kimi şikayətlərə səbəb olur. Bağırsaqlarda əmələ gələn qazlar faydalı qidaların sorulmasını pozur və orqanizmin lazımı vitamin və mineralların qəbulunu çətinləşdirir.

Prof.dr.Mehmet Özcan, müəyyən zaman kəsiyində böyük miqdarda qidanın sürətlə istehlak edilməsinə görə sosial mediada təbliğ edilən mükafat kampaniyalarının "bir dəfə heç bir zərər verməz" düşüncəsi ilə fərdlərə xitab etdiyini ifadə etdi. Dr.Atmaca, "Bu vəziyyət xüsusilə uşaqlarda və bütün cəmiyyətdə uzun müddətli sosial qida qəbulu və vərdişlərinə mənfi təsir göstərəcək" dedi.

Ayşən Vəli

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Qida və içki şirkətlərinin təşkil etdiyi təhlükəli yemək yarışmaları vətəndaşların sağlamlığı ilə oynayır. Qısa müddətdə (20-30-60 dəqiqə) istehlak edilməsi gözlənilən nəhəng tostlar, pizzalar, onlarla hamburger, kabab və ya kilo-larla doldurulmuş üzüm yarpağı bir içki ilə verilir. Bu qidaları müəyyən edilmiş müddətdə istehlak edən insanlar dördüdə bir qızıl sikkə, smartfon və ya pulla mükafatlandırılır. Daha əvvəl müsabiqəyə qatılan müştərilərinin şəkillərini sosial media hesablarında paylaşan müəssisələr yeni namizədləri bu müsabiqədə iştiraka dəvət edir.

Mükafatlı yemək yarışmalarının mümkün zərərləri ilə bağlı Habertürk-ə danışan Türk Endokrinologiya və Metabolizm Dərnəyi Başçısı Ayşe-gül Atmaca, bir anda çox və tez yeməyin uzun müddətdə bəzi xroniki xəstəliklərin yolunu açma biləcəyini və hətta ani ölümə səbəb ola biləcəyini söylədi.

Prof.dr.Atmaca, "İnsanların çox və tez yemək yediyi yarışlarla bağlı ölkəmizdən heç bir ani ölüm hadisəsi bildirməmişəm. Buna baxmayaraq, belə yarışlar bütün dünyada keçirilir. Bu cür yarışlarda müxtəlif ölkələrdən iştirak edənlər arasında ölüm halları olub. Bu hadisələrə həm gənc, həm də yaşlı müxtəlif yaş və cinslərdən insanlar daxildir. Huşunu itirmə və çox tez nəfəs

darlığı kimi əlamətlər var çox və çox tez ani ölümə səbəb ola bilər və eyni zamanda uzun müddətdə ölüm riskini artırır.

Prof.dr.Özcan yarışlarda istehlak edilməsi təşviq edilən qidaların ümumiyyətlə yağ, sadə karbohidrat və şəkərlə zəngin olduğunu vurğuladı. O "Bu cür qidaların qısa müddətdə tez və çox miqdarda istehlak edilməsi həm maddələr mübadiləsinə, həm də həzm sistemine zərər verəcək" dedi.

Radionu kim dinləyir?..

MƏTANƏT

Həyatımıza daxil olan internet radio və televiziyanı, ənənəvi mətbuatı sıradan çıxarmaq üçün gəlmişdi, desək, yanılmaz. Gündən-günə inkişaf edən, hərdən bir yeniliyi ilə diqqətləri özünə çəkən internet dünyası illər uzununu maraqlı verilişlər, nağıllar, filmlər, konsertlər, əyləncəli proqramlar izlədiyimiz radio və televiziyanın əvəzinə bizə sosial şəbəkələri, əsryarımlıq tarixi olan ənənəvi mətbuatın yerinə isə sosial medianı təqdim etdi.

Telefon vasitəsilə radio-televiziya da, qəzetlər də əlimizin içində oldu. İstədiyimiz vaxt onların hər üçündən istifadə etmək imkanımız yarandı. Bunu bəyənlər də oldu, bəyənməyənlər də. Bəyənlər dedi ki, nə yaxşı şeydir bu telefonlar, sən haradasansa, radio-televiziya, mətbuat da oradadır. Bəyənməyənlər isə uzaq-görənlər idi. Onlar bildirdilər ki, hər şey cəmlənmiş bu telefonlar bir gün uzun illərin ənənələrinin üzərindən elə bir qara xətt çəkəcək ki, əsər-əlaməti belə qalmayacaq.

13 fevral- Ümumdünya Radio günüdür. Bu gün yadıma illər öncə hər birimizin evində divarlardan asılan, dolabların başında, masaların üzərində yeri olan radiolar düşdü. Gecə-gündüz oradaca bizi xəbərlərlə, əyləncəli verilişlərlə, konsert proqramları ilə təmin edən, uşaqlığımızın nağılı olan radiolar.

Bütün günü açıq olurdu. Ölkənin hər yerindən, həftə xarici xəbərlər bülleteni ilə dünyadan da xəbərdar olurduq. Gecə bir az səsini azaldırıdık. Oradaca nənə-babalarımız demişken, "danışdı".

Bu gün isə bütün ölkəni gəzsek, bəlkə də bir evdə belə radio tapa bilmərik. Çünki onun yerini sosial şəbəkələr alıb. O sosial şəbəkələr ki, bütün günü oradayıq. Bizi real həyatımızdan virtual həyata şirnikləndirən sosial aləm. Radiomuz da, televizorumuz da, söhbət, görüş yerimiz də oradadır. Məktublaşmağımız, hal-xoş etməyimiz də oradadır.

Bu gün radio yalnız kimin maşını varsa, oradadır. Maşında digər vasitələrdən istifadə edə bilmədiyimiz üçün məcburən radionu açmalı oluruq. Uzaq səfərlər zamanı, şəhərdə tıxacda qalan zaman dadımıza radio çatır. Vaxtımızı doldurmaq, öldürmək üçün bir musiqi dinləyirik, istər-istəməz ölkə xəbərlərindən məlumatlı oluruq, bəzi verilişləri dinləmək məcburiyyətində qalıyıq. Deməli, radionu yalnız ölkədə sürücülər dinləyir. Bir də maşında olanlar və ya taksi xidmətindən istifadə edənlər. Onlar da ki, təbii ki, bir saatadək və ya ondan da yeyli az vaxt ərzində.

Radionu verdik sosial şəbəkələrə qurban. İndi evlərimizdə, işdə, küçədə, bir sözlə, hər yerdə yanımızda telefon var. Biz istədiyimiz məlumatı da ondan alırıq, radio kimi də ondan istifadə edirik. Lakin əvvəlki radiolardan aldığımız "doğmalığı" müasir texnologiyadan, süni intellektdən ala bilirikmi? Əlbəttə, yox.

Lakin nə etməli ki, qısa zaman kəsiyində qapı-pəncərələrimizi internetin üzünə elə görməmişliklə açdıq, onu yuxarı başa elə dəvət etdik ki, oldu ev sahibi. Artıq gecdir onu evdən çıxara bilməyimiz. İnternet olub həyatımızın bir parçası. Xeyri xeyrimizdir. Xeyrindən çox zərərləri isə bizdən qopara-qopara gedir. Haradək, bax, bu suala hələ ki, cavab tapa bilən çox az insan var.

Danışmayan, artıq susan radioları xatırlayan mənim kimi minlərlə insan var bu gün. O radiolardan mənəvi zənginlik alan insanlar. Vaxt gələcək o insanlar da radiolar kimi torpağa qovuşacaq. Ondən sonra isə bizim övladlarımız və onların övladları tamamilə bu gün sürətlə həyatımıza daxil edilən süni intellektlə baş-başa qalacaq: onların radiosu da, televiziyası da, mətbuatı da o olacaq.

Təəssüf edək, yoxsa zamanın tələbidir deyib, baş əyək, bax, bu seçim qarşısında hələlik bir söz demək çətinidir...

O da maraqlıdır ki, bu il Ümumdünya Radio Günü "Radio və iqlim dəyişikliyi" mövzusunda qeyd edilir. Gülməlidir, deyilmi? Radionun bu gün tək dinləndiyi yer iqlim dəyişikliyinə əsas səbəbkarı maşınlardır axı... Dünyanın hər yerində.

14 fevral dünya ölkələrində qeyd olunan Sevgililər Günüdür.

Sevgililərin, aşıqların bir-birlərinə eşq mesajları göndərdiyi bir gündür. Sevgililər Günü, 1800-cü illərdən sonra Amerikada Ester Hovlandın ilk Sevgililər Günü kartını göndərməsindən bu yana indiki vaxtda daha çox sayda insanın qeyd etdiyi ictimai bir hadisə halına gəldi. Sevgilər Günü'nün başlanğıc tarixi qədim Roma İmperiyasının dövrünə təsadüf edir. Mİladdan sonra ilk əsrlərdən bəri hər il fevral ayının 14-də qeyd olunan Sevgililər Günü'nün başlanğıcı ilə əlaqədar olaraq o gündən günümüzə qədər gəlmiş müxtəlif əfsanə və hekayələr var. Amma bu hekayələri üstələyən xalqın həqiqəti sevgililər gününün tarixində dəyişiklik yaratdı. Təkcə tarixində yox, məzmununda, ideyasındakı fərqlilik başqa məcra aldı. 30 İyun tarixi də - Sevgililər günü də təqvimizdə yer alıb. Sevgi hissi vətənə, anaya olan ülvi duyğulardan boy atır. Bu müqəddəs məfhum insanın daxili dünyasından güc alaraq bəşəriləşir, milyonlarla insanın öz ifadəsini təsdiqinə çevrilir. Sevgidən yaranan dünya insanların üzünə sevgi qapılarını açır. Vətənə sevgi olmadan kimisə sevmək, ona məhəbbətlə yanaşmaq qeyri-mümkündür. Çünki torpaqlarımızın nəfəsini, ətrini duyduqca insan sanki ülviləşir, dünyada güclü olduğunu

Sevgi simvolu - İlham və Fərizə həqiqəti

14 fevral, yoxsa 30 iyun

İlhamın sevgisi uğrunda heç nəyi göz önünə almayan "Mən sənə yaşaya bilməyəcəm. İlham, mən sənə arxanca mütəlak gələcəm", - deyən Fərizənin ismətidir, mərdliyidir, dəyanətidir, vəfasıdır, 20 yaşlı qızın cəsarətidir. İlhamla Fərizə Azərbaycan xalqının tarixində ehlə hadisədir ki, o, dünya xalqlarının heç birinin tarixində yoxdur.

1989-cu il iyun ayının 11-də Fərizənin, iyunun 30-da isə İlhamın toyu olub. Beləcə, bir-birinə qovuşan gənclər 6 ay birmə qoşbəxt tale yaşayıblar. Necə deyirlər, düşmənin atəşi Bakıda açılana qədər. 1990-cı il 19-dan 20 yanvara keçən gecə baş verən hadisədə düşmənin hücumu qarşısına çıxan ər oğullar içərisində İlham da var idi və şəhid olanların içərisində onun da adı oldu. Narahət yaşayan Fərizə son saatlarını yaşayır. Fərizə ehlə bil başqa dünyada idi. Heç kimi gözü görmürdü. İlhamın "Şəhidlər Xiyabanı"nda basdıracağını eşidən kimi, qərarını qətiləşdirir. İlham Xırdalandakı məzardan çıxarılan gün, səhət saat 5-6 radələrində qatı sirkə turşusu içib özünü öldürür. İlhamla bir məzarda dəfn olunmaq, onu yalnız qoymamaq istəyi idi bu.

Budur, sevgi Şəhidlər Xiyabanında tariximizin ən möhtəşəm abidəsini yaratdı. Artıq tariximizin ən şanlı və möhtəşəm məkanındır, bura. Əbədi yuva salıblar bu məkanda. Zirvədə, ucalıqda yaşayırlar. Hər kəsin ziyarət məkanına çevrilən yerdə hər zaman İlham və

anlayır və ilahi bir güc onun vücuduna hakim olur. Vətəni sevmək, onun üçün ölmək və yaşamaq hissindən böyük bir dəyər insana hakim ola bilməz. Necə ki, vətənpərvərlik ruhu ilə boy atmış gənclərimiz vətənin müdafiəsində duraraq, haqq savaşına qalxaraq, işğal altında olan torpaqlarımızı azad etdilər. Şəhidlik zirvəsinə yüksələn vətən övladları Vətən qarşısında ən müqəddəs borclarını vermiş oldular. Şəhidlik zivəsinə ucalmış 20 Yanvar şəhidi İlham Əjdər oğlu Allahverdiyev kimi. İlham və Fərizə Allahverdiyevlərin 20 Yanvarda şəhid olmuş bu azərbaycanlı ailə cütliyünün toy gününü xalqımız Sevgililər günü kimi qeyd edir. Azərbaycan həyatında baş verən bu hadisə xalqın adət və ənənələrini, milli dəyərlərini, milli qürurunu yaşadan bir gün olaraq tarixiləşdi.

2003-cü ildən etibarən, bu gün 30 İyun Sevgililər Günü kimi ölkəmizdə qeyd olunur. Bu günün tarixi 1990-cı il yanvarın 20-də şəhid olan İlham və onun yoxluğuna dözə bilməyib intihar edən Fərizənin toy günü ilə bağlı olan amildir. İlhamın yoxluğuna dözə bilməyərək, özünə qəsd edən həyat yoldaşı Fərizənin toy gününün tarixçesidir. Bu, sevginin, sədaqətin, cəsarətin göstəricisi sayılır və bütün

sevgililərə əbədi örnək ola biləcək İlham və Fərizənin toy günü-30 iyun tarixi Azərbaycanda Sevgililər Günü kimi keçirilir.

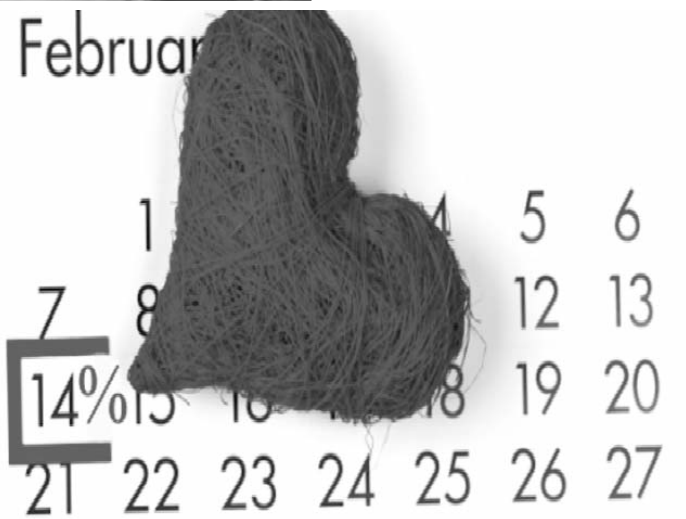
SEVGİLİLƏR GÜNÜ İDEYASI BİRMƏNALI QARŞILANDI

Sevgililər Günü milli dəyərləri inkişaf etdirmək, qəhrəmanlıq tariximiz, sevgi kimi müqəddəs bir hissi özündə ehtiva edir. 20 yanvar faciəsinin qurbanı olmuş İlham və Fərizənin toy gününü 30 iyun tarixi Azərbaycanda Sevgilər Günü kimi qeyd olunması ideyası birmənalı qarşılandı. Bunun əhəmiyyəti onunla bağlıdır ki, yetişən nəsillə öz tarixi ilə bağlı həqiqətləri hər zaman xatırlaya biləcək, bu günün tarixini araşdıraraq kəslərə Azərbaycanda baş verən hadisələr, İlham və Fərizənin fədakarlığı, Azərbaycan qadınının dəyanəti tam şəkildə aydın olacaq. İki gəncin ölümünə səbəb olan amil - rus imperiyasının Azərbaycan xalqına qarşı yürütdüyü qanlı siyasət neçə-neçə insan taleyini alt-üst etdiyi kimi, azadlıq eşqi ilə yaşayan ilhamların, fərizələrin də həyatına son

nöqtəni həkk etdi.

Xatırladaq ki, İlham Allahverdiyev 1962-ci ildə Ağdamda anadan olub. Əvvəlcə oradakı 1 sayılı, sonradan Bakıdakı 54 sayılı orta məktəbdə təhsil alıb. Uşaqlığına bir hissəsini Ağdamda - nənəsinin yanında keçirib. Sonra hərbi xidmətə gedib. Xidmətini başa vurandan sonra Bakıya qayıdan İlham Gəmi Təmiri Zavodunda işləməyə başlayıb. Hazırda həmin zavod İlham Allahverdiyevin adını daşıyır.

1989-cu ilin 30 iyununda da "Vağzal" sədaları altında Fərizə İlhamla gəlin köçüb. 1990-cı ilin yanvarında İlhamla Fərizə ailələrindən ayrı yaşamaq qərarına gəlirlər. Amma yanvarın 19-da İlham Fərizəni yaşadıqları evdən götürüb, anasıgilin yanına aparır. Fərizənin təhlükəsizliyinə əmin olandan sonra İlham əynini geyinib evdən çıxır. Bu tarix Azərbaycan xalqına, xüsusilə, gənclərə, tələbələrə daha da sirayət edir. 30 iyun təkcə iki gəncin bir-birini sevdüyü, həmçinin iki gəncin şəhid taleyi də deyil. 30 İyun bir millətin yaşadığı tarixdir. Yeni 20 yanvar hadisələri baş verməsəydi, 30 iyun bayram gününə çevrilməzdi. Bu, böyük sevgilərin, mübariz insanların düşüncəsini, məqsədini gerçəkləşdirən tarixdir. Bu tarixi gün özündə

çox məqamları birləşdirir.

İLHAM VƏ FƏRİZƏ NÜMUNƏSİ

İlhamla Fərizə nümunəsi bir məktəb yaratdı. Ən böyük əxlaqi, milli dəyərlər bu günün altında özünü göstərir. Bu tarixi gün çox şeylər üzərində qalibiyyətdir. Neçə-neçə Valentinlər Azərbaycanın İlham və Fərizəsi ilə müqayisə oluna bilməz. Azərbaycana xarici təcavüz olanda gecə yatmayaraq düşmənin qarşısına əliyalın çıxan igid bir oğulun vətənpərvərliyidir bu.

Fərizə hekayəti danışılır. Tanrı ömrünü əslərə həkk edən bir ömrə sahib oldular.

Belə insanların timsalında cəmiyyətə vətəndaşlar yetişdirilir. Düşmənin gülləsinə sinəsini gərən, sevgisi üçün fədakarlıq göstərən və düşmənin kin və hiyləsinə açıq etirazını bildiren bu gənclər örnək olaraq məhəbbətlə xatırlanır.

Belə bir tarixi Sevgililər günü-müz olduğu halda, görəsən, 14 fevral Sevgililər gününün qeyd olunmasına ehtiyac duyulurmu?!

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

“A ilə kiçik dövlətdir və bu dövlətin qorunmasında ər və arvad arasındakı münasibətlər önəmli yer tutur. Ailə münasibətlərinə zərbə vuran ər-arvad arasında baş verən konfliktlərdir ki, bunlar da ailənin inkişafına və formalaşmasına mane olur. Konfliktlər əsasən ərlə-arvadın bir-birinə olan tələbatlarının ödənilməməsindən qaynaqlanır. Bu tələbatlara öz “mən”inin tələblərinin ödənilməsi, bir-birinin mənlik hissələrinə hörmətsizlik, müsbət emosiyalara olan tələbatın ödənilməməsi, istirahət vaxtının təşkilinə ərlə-arvadın tələblərinin müxtəlifliyi, müsbət emosiyalara olan tələbatın ödənilməməsi və s. aiddir”. Bu fikirləri SİA-ya Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin müəllimi psixologiya üzrə fəlsəfə doktoru Yegənə Əsgərova bildirib.

Psixoloq bildirib ki, bunlarla yanaşı başqa faktorlar da ailə münasibətlərinə pis təsir edir. Hər şeydən əvvəl ailənin inkişafında böhranlı dövrlərin olması nümunə göstərilə bilər. Bunlar hansılardır?

Ailə həyatının birinci ili - bu dövr ərlə-arvadın bir-birinə uyğunlaşması iki “mən”in birləşib bir “biz” olması-

Ailənin formalaşmasına təsir edən böhranlı dövrlər

Bunun baş vermə səbəbləri uşaqların ailədən getməsi (ailə qurmaqları, xaricdə təhsil alması və s.) ilə təklik hissinin baş qaldırması, qadının emosional asılılığının artması və s. səbəblərlə bağlı olur. Eyni zamanda ərlə-arvadın arasında konfliktlərin baş verməsində xarici faktorların da təsiri var. Ər və ya arvadın işə həddən artıq zaman ayırması, iqtisadi çətinliklər, ailə subyektlərindən birinin işə düzələ bilməməsi, yaşayış üçün mənzilin olmaması və s. Bunlarla yanaşı, makro faktorlar da ailədə konfliktlərə yol açır. Məsələn: müasir dövrdə cəmiyyətimizdə sosial vəziyyət, mənəvi dəyərlərin arxa plana keçməsi, ailədə qadının ənənəvi vəziyyətinin dəyişməsi, qadının iqtisadi müstəqilliyi, maliyyə

dir. Bu zaman hisslər inkişaf edir, sevgi, məhəbbətin bir qədər azalması, subyektlərin həyatda olduğu kimi qavranılması başlayır. Bu dövrdə gənc ailədə tez-tez konfliktlər baş verə bilər. Belə bir dövrdə hər iki tərəfin valideynləri

gənc ailədə dəstək olmalıdır: “Çünki yeni qurulmuş ailə iki-üç ilə ancaq tam olaraq formalaşır. İkinci, böhranlı dövr - uşaqların dünyaya gəlməsiylə bağlıdır. Üçüncü, böhranlı dövr - ər-arvadın birlikdə yaşamasının orta illərinə təsadüf olunur. Subyektlərin bir-birindən doyması baş verir. Hisslərdə

yenilik olmur. Bu dövrü hətta duyğu və hisslərin aclıq dövrü də adlandırırlar. Dördüncü, böhranlı dövr - ərlə-arvadın münasibətlərində konfliktlər təxminən 18-24 illik ailə həyatından sonra baş verməyə başlayır.

çətinlikləri və s.” - deyir Yegənə Əsgərova fikrini tamamlayıb.

Afət Tahirqızı

FELYETON

Ay camaat, nə yeyirsiniz?..

Soruşsan ki, ay camaat, nə yeyirsiniz? Deyirlər ki, sənə nə var. Heç verilməli sualdır, nə yeyirsiniz? Nə yeyəcəyik ki, dükən-bazar doludur ərzaqla, tərəvəzlə, min bir adda, min bir çeşiddə, həm də bir-birindən gözəl, cəlbedici. Gedib alıb gətiririk, doldururuq soyuducuya, yeyirik. Suala bax, nə yeyirsiniz. Yox bir, gəlin bu işimizə də qarışın.

Gördüyün kimi, yeyirik ki, ayaq üstündəyik də. Yeməseydik, çox yəqin ki, o

dünyada olardıq. Ta hər işə də qarışmanın ki? Bəsdir də, başımıza ağa kəsiləcəksiniz? Onu etməyin, bunu etməyin, belə olmayın, niyə belə olmalıdır? Bezdirirsiniz ey adamı. İndi də nə yeyirsiniz. Nə yemirik ki, şükür Allaha.

İndi ki, bu qədar maraqlısınız, buyurun, görün nə yeyirik. Necə deyirlər, gir bazara, quş südü tap. Bazarlar doludur ətə, balıqla, toyuqla, yumurta ilə. Kənd toyuğu ayrı, broyları ayrı, budu, qanadı, ıçaladı, yumurtası ayrı. Bazar dolur, boşalır, istehsal var da, həm də sürətli. Yoxsa bu qədar tələbatı çatdırmaq olar? Kartof,

soğan, sarımsaq, badımcın, bibər, pomidor, xiyar, göyərtili, nə bilim, hər cür tərəvəz var. Bazar- market doludur qışda yayda yetişən, yazda payızda yetişən meyvə-giləmeyvələrlə. İlbovy piştaxtalardan eskik olmayan tərəvəzlərlə. Göz istəyir ki, gözəlliklərinə baxsın. Heç yayda ele tərəvəzlər olmur. Adamın üzünə gülür.

Qış üçün heç turşu tutmağa ehtiyac yoxdur, təzə pomidor, xiyar, rəngbərəng bibərlər, göyərtili istənilən qəddir. Qatıq, süd, pendir, şor, kərə yağı nə qədər istəyirsən. Maşallah, görün nə qədər süd istehsal olunur ki, süd məhsulları ayaq tutub yeriyir.

Marketlər doludur ərzaqla. Nə istəsən ala bilməzsən? Yerlisi də var, xaricdən gələn də. Biz də qədrimizi bilirik, xaricdən gələn alırıq. Niyə? Çünki insanı yaxşı qidalanmaq yaşadır. Niyə də ki, alma-yaq, bir dəfə gəlirik dünyaya. Nə üçün süfrəmizə istədiyimiz məhsulu qoymayaq? Bunun düyüsü, mərciməyi, noxudu var, kərə, ayçiçək, qarğıdalı yağları var. Hansının rəngi gözəldir, görünüşü böyükdür, xaricdən gəlib, ondan alırıq.

Yağlar da ki, həm təmiz, keyfiyyətli,

həm də qiymətləri münasib. Məsələn, kərə yağı var ki, qiyməti 5 manata, ayçiçək, qarğıdalı yağları var 6-8 manata. Belə götürəndə 1 kiloqram kərə, 1 litr ayçiçək, qarğıdalı yağları üçün heç məmmal bu qiymətə almaq olmaz. Çox razıyıq qiymətlərdən də, keyfiyyətdən də. Şükür Allaha, süfrəmiz də ki, doludur.

Hələ marketlərdə endirimli qiymətləri demirik. Hər gün endirim var. Bu, bolluqdan irəli gəlir. Məhsul boldur, market sahibləri də ədalətli, deyirlər qoy satılsın, camaat alıb yesin. Biz də daşıyıraq daşıya bildikcə. Ta nə etməliyik ki...

Cavabımı necə aldımsa, nitqim qurdu. Dedim, düz deyirsiniz, həqiqəti deyirsiniz, haqlısınız. Əlbəttə, insan yeməyə ölər. Ancaq mən nə yeyirsiniz deyəndə GMO-nu soruşmaq istəyirdim. Başladılar gülməyə: yenə başlamayın da, gündə bir hoqqa çıxarırsınız, GMO nədir?

Mən də bayaqdan bəri az qala mənə öldürmək istəyənlərə acıqla dedim ki, axşamədək İntagram, Facebook, Tiktokdan çıxmırsınız. Yazın, görün, nədir də...

Mətanət Məmmədova

Bu gün dünyanın bütün bölgələrində müharibələr, münaqişələr hökm sürür. Bəzi böyük güclər istəsələr belə müharibələrin qarşısını ala bilmirlər. Çünki müharibə ocaqları o dərəcədə geniş və qızgın xarakter alıb ki, onu hansısa çağırışla söndürmək mümkün deyil. Bu səbəbdən də Rusiya-Ukrayna müharibəsi daha amansız və gərgin xarakter almışdır. Hətta vəziyyət o dərəcə fəlakətli vəziyyətə alıb ki, Rusiya tərəfi Ukraynanı və Avropanı, eləcə də ABŞ-ı nüvə silahı ilə hədələyir. Ukrayna tərəfi bütün təhdidlərə, təzyiqlərə və hədələrə baxmayaraq özünün törpaq bütövlüyünü təmin etmək üçün mübarizəsini davam etdirir. Bununla yanaşı Zelenski hakimiyyəti Rusiyaya daha tutarlı və zərbə xarakterli cavab vermək üçün Avropa ölkələrindən nüvə silahı istəyir. Təbii ki, Fransa Zelenskini nüvə silahı ilə təmin edilməsinə dəstək verə bilər. Ona görə ki, Rusiyanı yerində oturtmaq üçün yeganə təsirli vasitə nüvə silahına malik olmaqdır. Digər tərəfdən ABŞ-ın 1998-ci ildə İsraili 200-ə qədər nüvə başlığı ilə təmin etməsi təcrübəsi də ortada mövcuddur. Bu baxımdan Ukraynanın nüvə silahı ilə təmin edilməsi mübahisə yarada bilməz. Yeni əksər ölkələrin siyasi dairələri Ukraynanın nüvə silahı ilə təmin olunmasına yardımçı ola bilərlər. Bu isə müharibənin daha da alovlanması demək olacaqdır. Ukrayna daha bir Kurski ocağı yaratmaq və Rusiyanın içərilərinə bir qədər də irəliləmək üçün həvəsli görünəcək. Vəziyyətin onun dövləti üçün heç də yaxşı olmadığını anlayan Rusiya hakimiyyəti, xüsusilə də V.Putin "Rusiyasız dünya bizim nəyimizə lazım?" fikrini reallaşdırmağa çalışacaq. Söz yox ki, nüvə silahından istifadə dünyanın sonu olacaqdır. Yeni qalib və məğlub olmayacaq. İtirən və varlığını son qoyulan bəşəriyyət olacaqdır. Görünür ABŞ-ın yeni prezidenti D.Tramp V.Putinin nüvə silahından istifadə etmək fikrində ciddi olduğunu anladığından qorxuya düşüb. Bu səbəbdən də son günlər telefondan asılı qalıb, V.Putinlə danışıqlar aparır və müharibəni dayandırmağa onu razı salmağa çalışır. Təbii ki, Tramp üçün önəmli deyil, kim uduzacaq, kim qalib gələcək. Onun əsas niyyəti və məqsədi müharibəyə son qoymaq və özünü dünyada barışdırıcı lider kimi təqdim etməkdir. Lakin inandırıcı deyil ki, Ukrayna tərəfi Kırımın, Luqanskinin, Donbasın itirilməsi qarşılığında müharibəni dayandırılınsın. Ukrayna hakimiyyəti, onun prezidenti heç bir hal da alçaldıcı atəşkəs razılaşmasını qəbul etməyəcək. Nəzərə almaq lazımdır ki, Avropanın əksər ölkələri, o cümlədən də

Seçkiöncəsi Almaniyada siyasi gərginlik artır

Fevralın 23-də keçiriləcək Bundestaqa seçkilərdə iğtişaşların baş verəcəyi gözlənilir

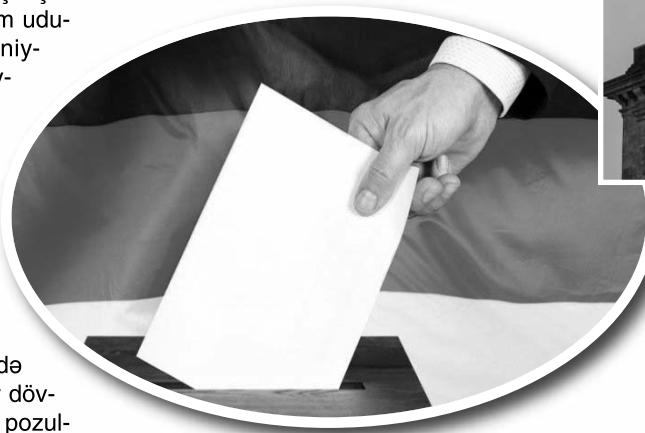

əleyhinə olduğunu bəyan edib.

F.Merzin radikal mövqə nümayiş etdirməsi və Rusiyaya qarşı hərbi müdaxilə ilə hədələməsi onun nasistlərin əsas ideoloqlarından olmasıdır. Söz yox ki, F.Merz Rusiyaya qarşı iddialı fikirlərlə çıxış etməsi təsadüfi sayıla bilməz. Məsələnin kökündə Almaniyanın dünyada məhv olmuş dövlət imici mövcuddur. Merzi Rusiya-Ukrayna müharibəsində birinciye qarşı hərbi cəza dəstələrindən çalışması Almaniyanın dünyada itirilmiş mövqelərini və nüfuzunu yenidən bərpa etməyə hesablanıb. Digər tərəfdən Merz radikal mövqeyi və fəaliyyəti ilə dünyada bəzi

malik Almaniyadır. "Bloomberg" agentliyi qeyd edir ki, son beş ildə Almaniyada iqtisadi göstəricilər nəzərəcarpacaq dərəcədə aşağı düşüb: "Almaniya iqtisadiyyatı geri dönüşü olmayan nöqtəyə yaxınlaşır. Biznes liderləri bunu bilir, ölkədəki insanlar bunu hiss edirlər, lakin siyasətçilər cavab tapa bilməyiblər. 2024-cü ildə beş illik durğunluqdan sonra Almaniya iqtisadiyyatı da artım tendensiyası davam etsə də, bu, əvvəlkindən 5 faiz kiçik olacaqdır".

"Bloomberg" agentliyi onu da vurğulayıb ki, ucuz Rusiya enerjisinin itirilməsi, "Volkswagen AG"la "Mercedes-Benz Group AG" və Çin

ödəyicilərinin on milyardlarla avro daha çox ödəməsi demək olardı. F.Merz onu da bildirib ki, silahlardan istifadə etməmək üçün özümüzü müdafiə etməyi bacarmalıyıq.

Nasistlər Almaniyadakı seçkilərə silahlı dəstələr cəlb edir

Aparılan sorğular təsdiq edir ki, fevralın 23-də keçiriləcək seçkilərin qalibi F.Merz olacaqdır. Hətta F.Merz seçkilərdə saxtakarlığa yol verilməməsi və səsələrinin əldən alınmaması üçün silahlı nasistlər dəstəsi formalaşdırıb. Silahlı nasistlərin əsas vəzifəsi məntəqlərin önündə keşik çəkmək və bir növ bununla O.Şolts hakimiyyətinə, eləcə də digər qüvvələrə hədə mesajı göndərməkdir. Analitiklərin gəldiyi qənaətə görə, O.Şolts və onun müttəfiqləri bütün mümkün vasitələrdən istifadə etməklə F.Merzi qutuda saxlamaq istəkləri baş tutmayacaq. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, seçkilərdən sonra hakim koalisiyanın - XDI və psevdoekoloq Yaşillərin "qara-yaşıl" alyansının proqramının qısa konturudur. Bununla belə, vəziyyəti erkən seçkiyə gətirməklə, Şolts yaqın ki, hələ də hakimiyyətdə qalmağa ümid edir. O, bunu ancaq çox çətin bir koalisiyada bacaraçaq. XDI Sosial Demokratlarla "böyük koalisiyaya" razılaşarsa, o, yaranacaq. Bu inkişaf Rusiya üçün yaxşı heç nə vəd etməsə də, yenə də "qara-yaşıl" variantdan daha yaxşıdır. Solts heç olmasa Zelenskiyə "Taurus" raketlərinin göndərilməsinə qarşıdır və Rusiyanın dərinliklərinə zərbələr endirilməsinin

dövlətləri faşistlərin ideoloji-siyasi fəaliyyətini bərpa etməsi ilə qorxutmağa çalışır. Bunu açıq şəkil də gören nisbətən yumşaq siyasət yürütməyə meyilli olan O.Şolts siyasi maraqlarını təmin etmək üçün müxtəlif siyasi partiyaların və dərnəklərin imkanlarından bəhrələnməyə çalışır. Onu "Hakimiyyətə radikalların gəlməsi dünyada Almaniyanın imicini ləkələyəcək" seçkiöncəsi seçkilərlə görüşündə bildirməsi almanları təhlükə ilə üz-üzə olduqlarına xəbərdar etməyə və bu məsələdən yararlanmağa çalışır. Həm də bu cür mövqeyi ilə əhalini Merzine qarşı birləşdirməyə çalışır.

Bu yöndə əhalini qorxutmaqdan çəkinmir. Hətta ölkə də olan miqrantları öz tərəfinə çəkmək üçün O.Şolts onları Merzin kansler seçiləcəyi təqdirdə miqrantların ölkədən çıxarılacağı ilə hədələyir. O.Şoltsla F. Merzi arasında keçilən seçkiöncəsi debat zamanı tərəflər bir-birini gözəndir salmaqdan, təhqir və tənqid etməkdən çəkinmədilər. Merz O.Şoltsu bir il ərzində ölkəyə 2 milyona yaxın miqrantın daxil olmasına imkan yaratması ilə almanların hüquqlarını kobud şəkil də pozduğunu bildirib. Həmçinin Merz Ukrayna siyasətində yumşaq siyasət yürütməkdə günahlandırdı və bu siyasəti ilə Rusiyanın maraqlarına xidmət etdiyini bildirdi.

Bütün bu kimi seçkiöncəsi qarşıdurmalar onu deməyə əsas verir ki, Bundestaqa keçiriləcək seçkilərdə ciddi qarşıdurmalar yaşanacaq. Hətta F.Merz qalibiyyətinə şübhə doğuran məqamlarla üzləşsə, ölkədə vətəndaş müharibəsinin baş verməsinə səbəb ola biləcək addımlar ata bilər.

İLHAM ƏLİYEV

Yox olan varlıq, yoxsa var olan yoxluq: Yaradılışın sirri harada gizlənir?

ELMİN SONU

Əvvəlki ötən sayımızda

ii YAZI

Kainatın qüsursuz yaradılışı və möhtəşəmliyi

Astronomiya elmində əldə olunan son nailiyyətlər yaradılışın möhtəşəmliyini göz özünə sərir. Milyardlarla işıq ili uzaqlığa qədər görünən kainatda milyardlarla qalaktikanın aşkar olunması və müşahidə olunan kainatın müdhiş miq-

yası adamı dəhşətə gətirir. Onlardan tək bir qalaktika ilə müqayisədə bizim dünyamız atom ölçüsündə də deyil və yox kimi bir şeydir. Və bu nəhəng miqyas və sistemlilik qarşısında alimlər belə şoka düşürlər.

Məşhur fizik Pol Devis kainatdakı fizika qanunlarının təyin olunmuş bu ölçülərinə heyranlığını belə ifadə edir: "İnsan kosmologiyasını araşdırdıqca inanılmazlıq getdikcə daha da nəzərə çarpır. Kainatın başlanğıcı haqqındakı son tapıntılar genişlənməkdə olan kainatın heyranediciliyi həssaslıqla nizamlanmış olduğunu göstərir".

Biz kainatı böyük qüdrətlə yaratdıq və onu genişləndiririk- (Zəriyyət surəsi, 47). 1400 il qabaq insanlara göndərilmiş Quranda bunu ifadə edən ayələr çoxdur. Digər müqəddəs kitablarda da çoxdur.

Böyük partlayış nəzəriyyəsində heç vaxt cavab tapıla bilməyəcək suallar var. Onlardan biri belədir: "Klassik olaraq, "böyük partlayış" (Big Bang) nəzəriyyəsi, kainatın bütün parçalarının birdən genişlənməyə başladığını qəbul edir. Lakin kainatın bütün parçaları necə eyni anda genişlənməyə başlaya bilər? Əmri verən kimdir?"- Andrey Linde (kosmologiya professoru).

"Big Bang" nəzəriyyəsi kainatı əmələ gətirən bütün maddənin yoxdan ortaya çıxdığını göstərməklə Yaradandan varlığına aid bir dəlil göstərdi. Amma məsələ bununla bitmədi, böyük partlayışın ardından heç bir saniyə belə keçməmiş atomun təməl hissəciklərinin də yoxdan var edildiyi bəlli oldu.

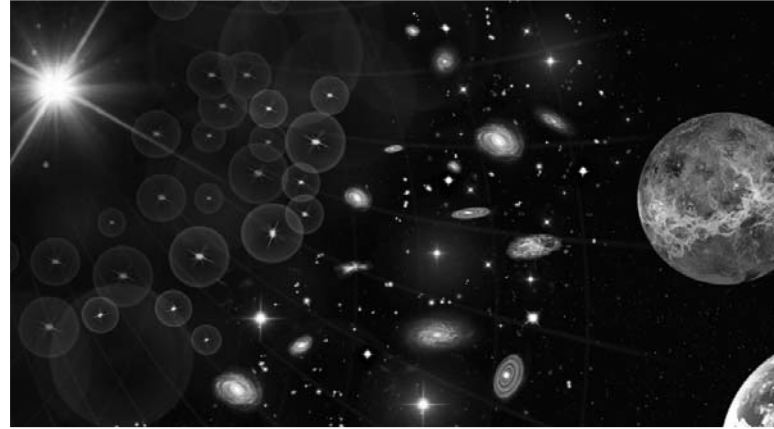
Hətta Yer planetinin ölçüləri, kütləsi və forması da yaradılış üçün xüsusi nizama salınmışdır. Amerikalı geoloqlar Frank Pres və Ray-

mond Siver bunu belə izah edirlər: "Yer kürəsinin böyüklüyü tam lazımı həddədir. Əgər daha kiçik olsaydı, cazibə qüvvəsi çox zəifləyəcək və atmosferi öz ətrafında tutub saxlaya bilməyəcəkdi, daha böyük olsaydı isə, bu dəfə də cazibə qüvvəsi çox güclənəcək və bəzi zərərli qazları da tutub saxlayaraq atmosferi öldürücü hala gətirəcəkdi...".

Yerin kütləsi ilə yanaşı, daxili quruluşu da həyat üçün xüsusi quruluşa malikdir. Bu daxili quruluşdakı təbəqələr sayəsində, Yer müəyyən maqnit sahəsinə malikdir və bu maqnit sahəsi həyatın qorunub saxlanması üçün çox əhəmiyyətli. Pres və Siver bu mövzunu belə açıqlayırlar: "Yer kürəsinin nüvəsi isə, çox böyük həssaslıqla tarazlanmış və radioaktivlik vasitəsilə qidalanan istilik mühərrikidir... Əgər bu mühərrik daha yavaş işləsəydi, qitələr indiki strukturlarına sahib olmazdılar... Dəmir heç vaxt eriməz və mərkəzdəki maye nüvəyə enməzdi və beləliklə də, Yer maqnit sahəsi heç vaxt əmələ gəlməzdi... Əgər Yer kürəsinin daha çox radioaktiv yanacağı olsaydı və dolayısıyla daha sürətli istilik mühərikinə sahib olsaydı, vulkanik buludlar Günəşi örtəcək qədər qalın olar, atmosfer həddən artıq dərəcədə sıxlaşar və Yer səthi də demək olar ki, hər gün vulkanik partlayışlar və zəlzələlərlə sarsılırdı".

Nüvənin tərkibində dəmir və nikel kimi maqnit xüsusiyyətə malik ağır elementlər var. Daxili nüvə bərk, xarici nüvə isə, maye halındadır. Nüvənin bu iki təbəqəsi bir-birinin ətrafında hərəkət edir. Bu hərəkət ağır metallar üzərində bir növ maqnitləşmə təsiri yaradaraq maqnit sahəsini əmələ gətirir. At-

mosferdən xeyli kənaradək uzanan bu sahə sayəsində Yer kürəsi kosmosdan gələn təhlükələrdən qorunur. Günəşdən başqa digər ulduzlardan gələn öldürücü kosmik şüalar Yer kürəsinin ətrafındakı bu qoruyucu qalxandan keçə bilmirlər. Xüsusilə də, Yer kürəsinin on minlərlə kilometr uzaqlıqda maqnit hal-

qalar meydana gətirən Van Allen radiasiya qurşaqları, Yer kürəsinin bu öldürücü enerjiden qoruyur.

Bəhs olunan plazma buludlarının Xirosimaya atılan gücdə olan 100 milyard atom bombasına bərabər olduğu hesablanmışdır. Eynilə kosmik şüalar da çox şiddətli ola bilərlər. Lakin Yer maqnit sahəsi bütün bu öldürücü şüaların yalnız 0,1%-nin keçməsinə imkan verir və o da atmosfer tərəfindən udulur.

Əgər Yer kürəsinin bu maqnit qalxanı olmasa, Yer üzündəki həyat tez-tez öldürücü şüalarla məhv ediləcək, bəlkə də, heç vaxt mövcud olmayacaqdı. Yer kürəsinin nüvəsi tam lazımı vəziyyətdə yaradıldığı üçün dünyamız bu şəkildə qorunur.

Digər bir sözlə, səmada, Qurandakı "göyü mühafizə olunan bir tavan etdik. Onlar isə oradakı dəlillərimizdən üz çevirirlər" (Ənbiya surəsi, 32) ayəsiylə bildirildiyi kimi, həyatın davam edə bilməsi üçün qurulmuş özünəməxsus qoruyucu qalxan var.

Molekulyar bioloq Maykl Denton "Təbiətin taleyi: Biologiya qanunları kainatdakı məqsədi necə göstərir?" adlı kitabında yazır: "Əgər cazibə qüvvəsi, nüvə qüvvəsi, elektromaqnit qüvvə kimi təməl qüvvələr və dəyişənlər hazırkı qiymətlərə sahib olmasaydılar, heç bir

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Elmi-kütləvi, mədəni-maarif, təhsil proqramlarının hazırlanması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

ulduz, ifrat yeni ulduz, planet və atom olmayacaqdı. Həyat da olmayacaqdı".

Məşhur fizik Pol Devis isə kainatdakı fizika qanunlarının təyin olunmuş bu ölçülərinə heyranlığını belə ifadə edir: "İnsan kosmologiyasını araşdırdıqca inanılmazlıq getdikcə daha da nəzərə çarpır. Kainatın başlanğıcı haqqındakı son tapıntılar genişlənməkdə olan kainatın heyranediciliyi həssaslıqla nizamlanmış olduğunu göstərir".

Bütün kainatda bu təməl qüvvələrin üzərində qurulmuş üstün bir dizayn və qüsursuz nizam hökm sürür. Kainatın yaradılışındakı nizama, müəyyən bir ölçüylə hesablanmış tarazlıqlara Quranın bir ayəsində belə diqqət çəkir: "O, hər şe-

təchiz edilmişdir. Fiziki qanunlar isə dəqiq və sistemli şəkildə işləyir. İnsan bədənini "maddi" materiallardan ibarət olsa da, insanın özürü maddi qanunlara tabe deyil.

Yeni, kainatın yaradılışında mükəmməl bir nizam və qanunauyğunluq var və biz bəzən xaos kimi görünən şeylər də bu nizama tabedir.

Yerdə həyatın meydana gəlməsi üçün 2 milyondan çox faktor şüurlu şəkildə uyğun vəziyyətə gətirilmişdir. Hətta Ayın belə indiki yerində olmaması Yerdə həyatın əmələ gəlməyəcəyi demək olardı. Sanki təbii peykimiz oraya əllə qoyulub. Təkcə həyatın yaranması ilə iş bitmir, onu qorumaq da lazımdır. Günəş sistemində bu vəzifəni Yupiter yerinə yetirir və kosmosdan gələn asteroidləri ya özünə çəkir, ya da trayektoriyasını dəyişdirərək Yerdən yayındırır. Bundan başqa planetimizin üzərində müxtəlif atmosfer təbəqələri quraşdırılıb ki, bunlar da bizi kosmosdan mühafizə edir. Qədim mifologiyalarda "göyün 7 qatı" anlayışını elm bu yaxınlarda kəşf edə bilib, atmosferin 7 qatının olduğunu qəbul edib.

Van Allen qurşaqları adlanan və Yer maqnit sahəsindən qaynaqlanan təbəqə planetimizə gələn zərərli şüalara qarşı qalxan funksiyasını yerinə yetirir. Günəşdən və digər ulduzlardan mütəmadi olaraq yayılan bu şüalar insanları üçün çox təhlükəlidir. Bu təbəqə yer üzünü kosmik radiasiya bombardmanından qoruyur. 70 000 km uzaqlıqda maqnit halqaları çəkən Van Allen Qurşaqları dünyanı bu öldürücü şüalardan qoruyur. Əgər bu qoruyucu təbəqə olmasaydı, Yerdə həyat qeyri-mümkün olardı.

Günəş sisteminin quruluşu haqqında mühüm kəşflər etmiş İsaak Nyuton isə belə yazmışdır: "Günəşdən, planetlərdən və kometalardan ibarət olan bu çox həssas sistem, yalnız ağıl və güc sahibi bir Varlığın məqsədindən və hakimiyyətindən qaynaqlana bilər... O, bunların hamısını idarə edir və bu hakimiyyətdən ötrüdür ki, Ona, "üstün qüvvət sahibi Rəbb" deyilir".

Günəş elə həssaslıqla müəyyənləşdirilmiş interval aralığında şüalar yayır ki, bütün şüa növlərini yalnız 10 üstü 25-də 1-ni meydana gətirən bu interval, həm Yer inisiməsi, həm mürəkkəb canlıların bioloji funksiyalarının dəstəklənməsi, həm bitkilərin fotosintez etməsi, həm də Yer üzündəki canlıların görmə qabiliyyətinə sahib olmaları üçün, ən ideal intervaldır...

(Ardı olacaq)

Elçin Bayramlı

“Zavod çörəyinin hər yeri eyni rəng olmalıdır”

QURUM RƏSMİSİ DANIŞDI

“Çörəklərdən ən müxtəlif kənar cisimlərin çıxmasının nümunələri Azad İstehlakçılar Birliyinin (AİB) ofisində var”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov deyib. Onun sözlərinə görə, dietik çörəyin içindən 10 sm-lik bolt, insan tükü, sap, ip və digər bu kimi kənar cisimlərə rast gəlinib: “Lakin indi bu vəziyyət azalır. Bu mənə şikayətçilərin gətirdiyi informasiyalardır.

Bəzən bu işləri istehlakçılar pul qopartmaq üçün edir. Yeni bunlar xüsusi təşkil olu-

nur. Bir neçə il öncə qadın saçını iynə ilə saplayıb çörəyin içindən keçirib orada qoyanları ifşa etdik. Bu siqaret məsələsi də qəribədir. Yeni 200-250 dərəcədə bişən bir çörəyin içərisində siqaret kütüyünün o cür qalması təəccüb doğurur. Biz araşdırma apardıq. Çox böyük ehtimal ki, bu məsələ bazar da adı çəkilən çörək biznesi ilə ciddi rəqabətdə olan digər şirkətin işləridir. Lakin AQT-A həmin müəssisədə yoxlama apararaq anti-sanitar vəziyyət müəyyən edib. AQT-ya təşəkkür edirik ki, bu işə cəld müdaxilə olub. Həmin içindən siqaret çıxan çörək rəhbərliyi mənə məktub göndərmiş, bunun böhtan olduğunu demişdi. Mən də bunu dövlət orqanları və KİV-lərlə bunu paylaşdım. Qarşı tərəf deyir ki, biz məhkəmə iddiası qaldıracağıq və onda hərşey aydın olacaq.

Çörək alarkən mütləq onun istehsal tarixinə, saxlanılma müddətinə baxınlar. Bəzən zavod çörəklərinin üstü qırmızı, içi çiy olur. Əslində zavod çörəyinin hər yeri eyni rəng olmalıdır. Bu amillərə fikir versinlər. Problem olarsa, 1003 qaynar xətti ilə dövlət orqanlarına zəng etmələrini tövsiyə edirəm”.

Ayşən Vəli

Bu gün intensiv yağış yağacaq - XƏBƏRDARLIQ

Bakıda və Abşeron yarımadasında bəzi yerlərdə aralıq yağış yağacağı gözlənilir, yarımadanın bəzi yerlərində intensivləşməyi ehtimalı var. Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən SİA-ya verilən məlumata görə, şimal-şərq küləyi günün ikinci yarısında şimal-qərb küləyi ilə əvəz olunacaq. Havanın temperaturu gecə 2-4° isti, gündüz 5-7° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 766 mm civə sütunu olacaq. Nisbi rütubət 75-85 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə aralıq yağıntılı olacağı, dağlıq və dağətəyi ərazilərdə qar yağacağı gözlənilir. Ayır-ayır yerlərdə intensiv olacağı ehtimalı var. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Qərb küləyi bəzi yerlərdə aralıq güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 2° şaxtadan 3°-dək isti, gündüz 5-10° isti, dağlarda gecə 8-13° şaxta, gündüz 0-5° şaxta olacaq. Bəzi dağlıq rayonlarda yolların buz bağlama ehtimalı var.

İbrahim Tatlısəs ŞOKDA - keçmiş meneceri ona cinayət işi açdırdı

Türkiyəli müğənni İbrahim Tatlısəs barəsində cinayət işi başlanıb. SİA-Türkiyə mətbuatına istinadən xəbər verir ki, cinayət işi müğənninin keçmiş meneceri Şule Yazanın şikayətinə əsasən açılıb.

Belə ki, menecer sənətçinin onu təhdid etməsi, mobinq (bir və ya bir qrup insanın başqasına və ya başqa bir qrupa qarşı sosial zorakılığıdır - red.) və psixoloji zorakılıq tətbiq etməsi ilə bağlı İzmir Respublika Baş Prokurorluğuna müraciət edib. Ş. Yazan məsələ ilə bağlı açıqlama verib: “Hələ hamilə olduğum dövrlərdə mənimlə daim qəzəbli, kobud danışırdı, təhdid edirdi. Bəlkə də əsəbiləşib deyirdi. Ancaq o təhdidlərin bir gün həyata keçməyəcəyinin qarantiyasını

nı heç kim verə bilməz. Buna görə də vəkilmə birlikdə dəlillər əsasında cinayət işi qaldırdıq”.

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarımızı
dərc etməyə hazırıq!

Azərbaycan cüdoçusu Bakıdakı “Böyük Dəbilqə” turnirini buraxacaq

Azərbaycan cüdoçusu Turan Bayramov Bakıda keçiriləcək “Böyük Dəbilqə” turnirində iştirak edə bilməyəcək. Azərbaycan Cüdo Federasiyasının mətbuat xidmətindən SİA-ya verilən məlumata görə, 60 kiloqram çəki dərəcəsində çıxış edən idmançı məşq zamanı aldığı zədə səbəbindən yarış buraxacaq.

Qeyd edək ki, fevralın 14-16-da Milli Gimnastika Arenasında keçiriləcək “Böyük Dəbilqə”də Azərbaycan 12 çəki dərəcəsində 32 idmançı (23 kişi və 9 qadın) ilə təmsil olunacaq.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətname: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 2700